

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 26

(2007–2008)

Om Norges deltakelse i Europarådet i 2007

Innhold

1	Samarbeid for å styrke demokratiet, rettsstaten og respekten for menneskerettighetene i hele Europa	5	6	Sosiale spørsmål.	22
			6.1	Den reviderte europeiske sosialpakt	22
			6.2	Sosial likestilling, sosiale rettigheter og helse.	22
			6.3	Bioetikk.	23
			6.4	Narkotikasamarbeidet.	23
2	Det politiske og institusjonelle samarbeidet.	8	7	Nasjonale minoriteter og innvandringsspørsmål.	24
2.1	Arbeidet i Ministerkomiteen.	8	7.1	Nasjonale minoriteter	24
2.2	Menneskerettighetene og Menneskerettighetsdomstolen.	8	7.2	Innvandringsspørsmål.	24
2.3	Samarbeidet med EU, OSSE og FN.	9	8	Barn og ungdom	25
2.4	Europarådets arbeid i medlemslandene	9	8.1	Barnepolitisk samarbeid	25
2.5	Budsjettet	11	8.2	Ungdomspolitisk samarbeid.	25
3	Menneskerettigheter	13	9	Idrett, kultur og media	26
3.1	Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)	13	9.1	Idrett	26
3.2	Saker mot Norge	14	9.2	Kultur	26
3.3	Den europeiske menneskerettskommisæren.	15	9.3	Media	26
3.4	Den europeiske torturkomiteen (CPT).	15	10	Utdanning og forskning.	28
3.5	Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen)	16	10.1	Høyere utdanning og forskning	28
3.6	Europarådets kommisjon mot rasisme og intoleranse.	17	10.2	Utdanning, skole og opplæring	28
3.7	Forum for demokrati (FFD)	17	11	Kulturminneforvaltning og naturforvaltning.	30
4	Det faglige samarbeidet på hovedområdene		12	Regionalt og kommunalt samarbeid	31
	Menneskerettigheter og likestilling	18	Vedlegg		
4.1	Menneskerettigheter.	18	1	Innlegg av statssekretær Raymond Johansen på det 117. ministermøtet i Europarådet, Strasbourg 11. mai 2007	32
4.2	Likestilling	18	2	Norsk tilslutning til Europarådskonvensjoner i 2007	34
4.3	Menneskehandel	18	3	Tilrådinger og resolusjoner fra Ministerkomiteen i 2007	35
4.4	Vold mot kvinner og vold i hjemmet	18	4	Oversikt og forkortelser for styringsgrupper og ekspertkomiteer der Norge deltar	41
5	Juridisk samarbeid.	20			
5.1	Sivilrettslig samarbeid	20			
5.2	Strafferettslig samarbeid	20			
5.3	Folkerettslig samarbeid.	20			
5.4	Internasjonal terrorisme	21			

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 26

(2007–2008)

Om Norges deltakelse i Europarådet i 2007

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 23. mai 2008,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Samarbeid for å styrke demokratiet, rettsstaten og respekten for menneskerettighetene i hele Europa

Samarbeidet i Europarådet er viktig for å fremme demokrati, rettsstaten og respekten for menneskerettighetene i hele Europa. Gjennom et bredt samarbeid på disse sentrale områdene legges det et solid grunnlag for fred og trygghet i vår verdensdel.

Det må være en hovedoppgave for Europarådet å påse at alle medlemsland oppfyller forpliktelsene de har påtatt seg når det gjelder menneskerettigheter, demokrati og rettsstat, og dermed sikre disse rettighetene for alle Europas innbyggere.

De overordnede prioriteringene for regjeringens arbeid i Europarådet er å fremme menneskerettighetene, rettsstaten, demokrati og godt styre-sett. Norge skal være en pådriver for reformer av det europeiske menneskerettssystemet, for styrking av politisk og interkulturell dialog, for samarbeid med andre europeiske organisasjoner og for effektivisering av arbeidet i organisasjonen.

Handlingsplanen fra Europarådets tredje toppmøtet i Warszawa i mai 2005 er retningsgivende for Europarådets arbeid. Regjeringen legger stor vekt på at handlingsplanen gjennomføres, og har i tråd med dette fokus på følgende hovedområder for arbeidet i Europarådet:

– *Styrking av det europeiske menneskerettssystemet*

- *Støtte til demokratiarbeidet i medlemslandene*
- *Utvikling av samarbeidet med EU og OSSE*
- *Interkulturell dialog*
- *Reform av Europarådets organisasjon*

Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) er en bærebjelke i Europarådets menneskerettssystem. Domstolen har ved årsskiftet 2007/2008 ca. 103.000 saker til behandling og tallet øker. Å sikre domstolens effektivitet og fremtid er en viktig oppgave for Norge. I tråd med dette har Norge derfor aktivt støttet arbeidet for reform av det europeiske menneskerettssystemet og for økte ressurser til Domstolen. Norge arbeider likeledes aktivt for at Russland som det siste landet ratifiserer Protokoll 14 til Den europeiske menneskerettskonvensjon, slik at denne viktige avtalen for reform av Domstolens saksbehandling og anslås å ville øke Domstolens kapasitet betydelig. På ministermøtet i mai appellerte Norge sterkt til Russland om å ratifisere Protokoll 14.

Regjeringen har tatt initiativ til etablering av et eget fond for menneskerettigheter i samarbeid med Europarådet og Europarådets utviklingsbank (CEB). Siktemålet er å finansiere tiltak som kan

forbedre forholdene i rettsvesenet i nye medlemsland, og således bidra til å redusere antall klagesaker for domstolen. Avtalen om opprettelse av et menneskerettsfond (*Human Rights Trust Fund*) ble undertegnet under besøket av Europarådets generalsekretær i Norge i mars 2008.

Etter initiativ fra Norge har Ministerkomiteen utarbeidet og nylig vedtatt sin første årsrapport om komiteens tilsyn med medlemslandenes etterlevelse av dommer fra EMD. Norge har også bidratt til at det i 2007 ble opprettet en offentlig tilgjengelig database med informasjon om medlemslandenes etterlevelse av den enkelte sak. Over en fjerdedel av sakene for Domstolen er klager mot Russland, men også mot Tyrkia, Romania og Ukraina er det et betydelig antall saker.

Norge er blant de land som har færrest dommer mot seg i Strasbourg. Det er imidlertid en økning i klager og dommer også mot Norge, med fem domsavsigelser i 2007. Den mest omtalte av disse var storkammerdommen Folgerø m.fl. mot Norge, som gjaldt KRL-faget (kristendom, religion og livssynskunnskap) i norsk offentlig grunnskole, slik dette faget var utformet i lærerplanen fra 1997.

Norge har i 2007 hatt ledelsen av arbeidsgruppen for menneskerettsforsvarere (*Human Rights Defenders*) og har lagt vekt på å øke oppmerksomheten om og bedre beskyttelsen av menneskerettsforsvarere. Ministerkomiteen godkjente 6. februar 2008 ekspertgruppens rapport og forslag og vedtok samtidig en erklæring om Europarådets støtte til menneskerettsforsvarere.

I mai 2007 ble Montenegro Europarådets 47. medlemsland. Bare Hviterussland står nå utenfor organisasjonen. Samtidig viser den fortsatt ustabile situasjonen flere steder på Balkan, i Øst-Europa og i Kaukasus at mange av utfordringene som lå til grunn for etableringen av Europarådet fortsatt er aktuelle.

Arbeidet med *utvikling av demokrati og rettsstat i nye medlemsland* har i 2007 vært preget av løpende spørsmål knyttet til utviklingen i Sør-Kaukasus og på Balkan. Særlig har oppløsningen av statsunionen mellom Serbia og Montenegro og situasjonen i Kosovo stått sentralt. Utviklingen i Russland er tatt opp ved en rekke anledninger. Videre har forholdet mellom Georgia og Russland, mellom Aserbajdsjan og Armenia om Nagorno-Karabakh og Transnistria-konflikten i Moldova jevnlig stått på dagsorden.

I tillegg til de løpende politiske spørsmål har det vært brede drøftelser av landenes oppfølging av sine forpliktelser som medlemsland, i første rekke knyttet til gjennomføring av valg, fengsling av journalister og menneskerettsforkjempere,

medienes stilling, samt beskyttelse av minoriteter. De nye medlemslandene i Sørøst-Europa og Sør-Kaukasus underla seg en egen tilsynsordning da de ble medlemmer. Tilsynsordningen sikrer kontinuerlig overvåking av de forpliktelser landene påtok seg ved tiltredelsen. Ordningen er også nyttig fordi den gir jevnlig informasjon om menneskerettighetssituasjonen og demokrati- og rettsstatsutviklingen i landene.

Regjeringen legger vekt på at Europarådets innsats i nye medlemsland styrkes. Norge har i 2007 bidratt bl.a. gjennom ytterligere styrking av det norske fondet for Vest-Balkan, støtte til handlingsplanene for enkelte land og opprettelse av det nye menneskerettsfondet.

Europarådets arbeid i *Kosovo* har siden krigshandlingene tok slutt foregått innenfor rammen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1244. Europarådets arbeid er knyttet til organisasjonens kjernemandat – menneskerettigheter, demokrati og rettsstaten, samt vern av religiøse og kulturelle minnesmerker. Europarådet hadde ansvaret for organisering og overvåking av lokalvalgene i Kosovo høsten 2007.

Regjeringen legger stor vekt på et styrket samarbeid mellom Europarådet og EU, og er tilfreds med at en *samarbeidsavtale mellom Europarådet og Den europeiske union (EU)* ble vedtatt i 2007. Avtalen innebærer styrking av de politiske konsultasjonene mellom de to organisasjonene. Videre ligger det nå til rette for bedre samordning mellom Europarådet, EU-kommisjonen og medlemslandene om prosjektarbeidet for å styrke menneskerettigheter, rettsstat og godt styresett i de nye demokratiene. For Norge er begge disse forholdene viktige. Regjeringen er også opptatt av å *sikre felles menneskerettstandarder i hele Europa*. Det er derfor positivt at det i 2007 ble inngått en avtale mellom Europarådet og EU om samarbeid med EUs nye byrå for grunnleggende rettigheter.

Videre er det en sentral norsk målsetting å styrke samarbeidet og unngå overlapp mellom Europarådet, OSSE, NATO og FN. Regjeringen legger særlig vekt på å følge opp arbeidet med samordning og koordinering mellom *Europarådet og OSSE*. Dette arbeidet skjer på basis av den avtalen som ble inngått mellom de to organisasjonene etter initiativ fra Norge under den norske formannskapsperioden i Europarådet i 2004. Samarbeidet med OSSE omfatter de fire områdene terrorismebekjempelse, tiltak mot menneskehandel, toleranse og ikke-diskriminering og beskyttelse av rettighetene til personer som tilhører nasjonale minoriteter. Samarbeidet fungerer godt.

Regjeringen legger vekt på å styrke Europarådets innsats for *interkulturell og interreligiøs dialog*

og vil fortsette å bidra til synlighet og profil i Europarådets innsats på dette området. En hvitbok med en rekke konkrete forslag til tiltak er under utarbeidelse og ventes vedtatt våren 2008. Særlig vekt vil legges på områder som inkludering og mangfold i utdanningssektoren og arbeid for ungdom. Her har Norge ytt et særlig bidrag gjennom etableringen av et *europaisk ressurscenter for opplæring i demokrati, menneskerettigheter og interkulturell dialog i Norge*. Senteret ble godkjent av Europarådet i desember 2007 og planlegges åpnet i Oslo høsten 2008. Hovedformålet vil være kompetanseheving for lærere og lærerutdannere basert på arbeidet for menneskerettigheter, demokrati og interkulturell forståelse.

Videre støttet regjeringen i 2007 samarbeid mellom *Den europeiske kommisjonen for demokrati gjennom lovgivning* (Venezia-kommisjonen) og Unionen av arabiske høyesteretts- og forfatningsdomstoler. Et slikt samarbeid startet opp i 2007 som følge av den norske støtten. Regjeringen ser dette som et viktig element i dialogen mellom Europa og de arabiske land. Førsteamanuensis Jan Helgesen ved Universitetet i Oslo har siden desember 2007 ledet arbeidet i Venezia-kommisjonen.

Norge spilte også en sentral rolle i utformingen av *Europarådets ungdomskampanje 2006–2007* om toleranse og interkulturell forståelse – «*All different – all equal*». Kampanjen er den hittil mest omfattende kampanjen i Europa om interkulturell dialog. Den nasjonale delen av kampanjen har fokusert på lokale og regionale aktiviteter organisert av de organisasjoner og ungdomsgrupperinger som deltar i kampanjen. Kampanjekomiteen har aktivisert mange ungdomsgrupper ved å oppsøke sommerleire og festivaler.

Etter nordisk-baltisk initiativ stiller Handlingsplanen fra Warszawa-toppmøtet krav om *reform og effektivisering av Europarådets organisasjon og arbeidsmetoder*. Formålet er en bedre balanse mellom oppgaver og ressurser. Mange medlemsland ønsker nullvekst i Europarådets budsjett. For å kunne øke innsatsen blant annet innenfor Domstolen, er det derfor nødvendig å prioritere strengere i andre deler av organisasjonen. Samtidig med at regjeringen støtter økte ressurser til Domstolen og oppfølging av dommene, ønsker ikke Norge at dette skal lede til en betydelig reduksjon i de øvrige deler av samarbeidet.

Svalbard Museum ble i desember 2007 tildelt *Europarådets Museumspris for 2008* av Parlamentarikerforsamlingen. I Norge er det tidligere bare Bryggen Museum i Bergen som har vunnet prisen.

Norge har lagt vekt på å styrke lokalt og regionalt samarbeid innen rammen av Europarådet, med særlig fokus på utdanning, barne- og ungdomsarbeid, samt interkulturelle dialogtiltak. Norge (ved styreleder i KS Halvdan Skard) har i perioden 2006–2008 *formannskapet i Europarådets kongress av lokale og regionale myndigheter*. Kongressen avholdt et møte i byrådet og arrangerte en internasjonal konferanse om regionalt samarbeid i Tromsø i juni 2007, der også regjeringens nordområdesatsning ble presentert.

Norge har i 2007 støttet Europa-kampanjene for sårbare grupper, herunder kampanjen mot hverdagsvold, den 3-årige handlingsplan for barns rettigheter og oppfølgingen av konvensjonen om tiltak mot menneskehandel. Norge har videre engasjert seg aktivt i Europarådets 10-års Handlingsprogram for likestilling av funksjonshemmede.

Arbeidet mot organisert kriminalitet er styrket ved *den nye konvensjonen mot menneskehandel*, som ble ratifisert av Norge 17. januar 2008 og trådte i kraft 1. februar 2008. Konvensjonen har som formål å forebygge menneskehandel og straffeforfølge bakmennene, samt å sikre reell beskyttelse av ofrene. Særlig viktig er overvåkningsorganet (GRETA) som skal påse at statene oppfyller sine forpliktelser i henhold til konvensjonen. Norge ønsker å være representert i GRETA for å bidra til overvåkingens effektivitet og gjennomslagskraft.

Det ble i juli 2007 vedtatt en ny konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk av barn. Norge undertegnet konvensjonen på den europeiske justisministerkonferansen på Lanzarote i oktober 2007.

Norge vil fortsatt arbeide for modernisering og reform av Europarådets organisasjonen, for åpenhet og effektivitet, og for at organisasjonen gis ressurser til å løse pålagte oppgaver. Regjeringen ser hvilken verdi samarbeidet har, både på kjerneområdene og på tilhørende områder der styrket menneskeverd er en klar fellesnevner. Europarådet som nettverk for faglig utveksling er av stor verdi, særlig for de nye medlemslandene.

2 Det politiske og institusjonelle samarbeidet

2.1 Arbeidet i Ministerkomiteen

Etter oppløsningen av statsunionen mellom Serbia og Montenegro ble Montenegro 11. mai 2007 tatt opp som Europarådets 47. medlemsland.

De politiske drøftelsene i Ministerkomiteen ble i 2007 preget av forhandlingene om en avtale om styrket samarbeid med EU, herunder samarbeidsavtalen med EUs nye menneskerettsorgan i Wien. Inngåelse av avtalen med EU var et hovedpunkt på utenriksministermøtet i Strasbourg 11. mai.

Aktuelle spørsmål har vært utviklingen i Sør-Kaukasus og på Balkan med fokus på oppløsningen av statsunionen mellom Serbia og Montenegro, utviklingen i Kosovo, forholdet mellom Georgia og Russland, forholdet mellom Aserbajdsjan og Armenia over Nagorno-Karabakh, utviklingen i Russland, Transnistria-konflikten i Moldova, Kypros-konflikten og kampen mot dødsstraff.

I tillegg til de løpende politiske spørsmål har det vært brede drøftelser av menneskerettigheter, demokrati og rettsstat i de nye medlemslandene, samt drøftelser av reformforslag og forbedringer i tilsynsarbeidet. Ministerkomiteen har også fulgt situasjonen for nasjonale minoriteter og for media i flere land.

Videre har spørsmål knyttet til observasjon av valg og folkeavstemninger i flere medlemsland og konflikter i og mellom medlemslandene vært drøftet. Det ble i 2007 vedtatt uttalelser bl.a. om parlamentsvalget i Ukraina, folkeavstemningen i Montenegro, den såkalte folkeavstemningen i Nagorno-Karabakh, dødsdommene mot bulgarsk helsepersonell i Libya og situasjonen i Hviterussland.

Ministerkomiteen følger også prosjektsamarbeidet nøye. Prosjektene omfatter fremme av godt styresett, respekt for menneskerettighetene, utvikling av lokaldemokrati, rettsvesen, interkulturell dialog og utdanning, bekjempelse av organisert kriminalitet, tiltak mot menneskehandel, korrupsjon, voldsbruk i nære relasjoner, rasisme og diskriminering.

2.2 Menneskerettighetene og Menneskerettighetsdomstolen

Reformer for å sikre Menneskerettsdomstolens effektivitet og fremtid har vært en hovedsak i også i 2007. Forslagene som gruppen av vise personer la frem i november 2006 har etter forslag fra Norge og de nordisk-baltiske land vært gjenstand for en bred internasjonal høringsrunde. Høringen omfattet, i tillegg til Europarådets egne organer som Menneskerettsdomstolen, Generalsekretæren, Menneskerettskommisæreren og Parlamentarikerforsamlingen, også nasjonale og internasjonale frivillige organisasjoner. Etter forslag fra Norge ble medlemslandene også oppmuntret til å gjennomføre nasjonale konsultasjoner med det sivile samfunn. Flere medlemsland, herunder Norge og Sverige, har gjennomført slike konsultasjoner.

Et særlig vanskelig punkt er den manglende ikrafttreddelsen av protokoll 14 til Den europeiske menneskerettskonvensjon om endring av konvensjonens kontrollsystem. Dette skyldes at Russland som eneste medlemsland ikke har ratifisert protokollen. Dermed hindres gjennomføringen av en helt sentral del av reformpakken som ble vedtatt av Ministerkomiteen i 2004. Dette vanskeliggjør også videre reform. Spørsmålet har vært drøftet i Ministerkomiteen ved en rekke anledninger. Flere land, herunder Norge, har også tatt dette opp med russiske myndigheter. Fra norsk side ble det i 2007 også gitt støtte til gjennomføring av et seminar i Moskva om reform av Domstolen.

Fra russisk side har det vært vist til at den russiske regjering og president går inn for ratifikasjon, mens det ikke har vært flertall for forslaget i Dumaen. I Dumaen ble det særlig reist innvendinger mot at dommernes funksjonstid skal forlenges fra 6 til 9 år og mot at avvisningssaker skal avgjøres av færre dommere. Etter parlamentsvalget i Russland i desember 2007 er det igjen håp om at Russland vil ratifisere protokollen. Regjeringen vil fortsette å ta dette spørsmålet opp med russiske myndigheter.

Etableringen av et fond for menneskerettigheter i Europarådet er også viktig i denne sammenheng. Siktemålet er å støtte tiltak for reform av justissektoren og rettsvesenet i nye medlemsland for

på den måten å forebygge brudd på menneskerettighetene og redusere saksmengden ved Domstolen.

Videre arbeider Norge for å styrke de øvrige menneskerettighetsinstrumentene i Europarådet, i første rekke Menneskerettskommisjonen, Torturkomiteen (CPT), Kommisjonen mot rasisme og intoleranse (ECRI) og Rammekonvensjonen for nasjonale minoriteter. Disse organene er viktige for tilsynet med medlemslandenes oppfølging av egne forpliktelser. Regjeringen er tilfreds med dette arbeidet, men har samtidig merket seg at enkelte land kritiserer arbeidsmetodene i disse organene. Eksempelvis mener Hellas, Bulgaria, Danmark og de baltiske land at ECRIs landrapporter i for stor grad bygger på innspill fra frivillige organisasjoner og i for liten grad reflekterer myndighetenes synspunkter mens Russland har klaget på offentliggjøring av rapporter fra torturkomiteen om forholdene i Tsjetsjenia.

I 2007 var det 10 år siden dødsstraff de facto ble avskaffet i Europa. Europadagen mot dødsstraff – 10. oktober – ble i den forbindelse etablert av Europarådet, med senere tilslutning fra EU.

2.3 Samarbeidet med EU, OSSE og FN

Regjeringen er tilfreds med den nye samarbeidsavtalen mellom Europarådet og EU som ble undertegnet av Europarådet 20. mai og av EU 23. mai 2007. Avtalen innebærer en kraftig oppgradering og utvidelse av forbindelsene med EU. Norge har vært særlig opptatt av å skape flere kanaler for kontakt mellom Europarådet og EU og å sikre at avtalen også omfatter prosjektarbeidet i nye medlemsland. Avtalen reflekterer de norske prioriteringene på en god måte.

Regjeringen er også godt fornøyd med at det i 2007 ble inngått en avtale mellom Europarådet og EU om samarbeid med EUs nye byrå for grunnleggende rettigheter. Særlig viktig er det at EU kan bli part i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Tiltredelse fra EUs side forutsetter endringer i EMK.

Samarbeidet mellom Europarådet og OSSE har også utviklet seg positivt. Det samarbeides tett og utarbeides ofte felles innspill og tiltak på de fire samarbeidsområdene kamp mot terrorisme, nasjonale minoriteter, kamp mot menneskehandel og fremme av toleranse og ikke-diskriminering. OSSEs Høykommisær for nasjonale minoriteter, Knut Vollebæk, tar aktivt del i dette samarbeidet, og er i ferd med å styrke samarbeidet med Menneskerettskommisjonen.

Etter opprettelsen av FNs nye Råd for menneskerettigheter er det lagt til rette for regelmessig og styrket samarbeid mellom FN og Europarådet. Det ble under norsk ledelse enighet i Europarådet om en erklæring fra Ministerkomiteen om styrket beskyttelse av og støtte til MR-forsvarere i Europa.

I 2007 ble det for første gang i FNs historie flertall for en resolusjon mot dødsstraff i Generalforsamlingen, et europeisk initiativ som alle medlemsland i Europarådet stilte seg bak. Det er et løpende samarbeid mellom FN og Europarådet om barns rettigheter, menneskehandel, rasisme, tortur og minoriteter og interkulturell dialog.

2.4 Europarådets arbeid i medlemslandene

I tillegg til de løpende drøftelsene av aktuelle politiske spørsmål, er det etablert mekanismer for å påse at medlemslandene oppfyller sine forpliktelser knyttet til Menneskerettskonvensjonen og andre grunnleggende konvensjoner. Svake institusjoner innenfor rettsvesenet, behov for fengsels- og politireform, menneskehandel, medias stilling, og diskriminering av minoriteter og utsatte grupper er felles utfordringer for de nye demokratiene. Forholdet mellom flertallsbefolkningen og ulike minoriteter, samt uløste territorielle spørsmål, er en viktig bakgrunn for konflikter i enkelte medlemsland.

Europarådet har derfor utarbeidet handlingsplaner til støtte for menneskerettighetene, demokratibygging og utvikling av rettsstaten i de nye demokratiene. Størst omfang i 2007 hadde samarbeidet med Russland og Ukraina. Andre betydelige samarbeidsland er Serbia, Bosnia og Hercegovina, Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Ukraina, Moldova og Albania. Etter at Montenegro ble tatt opp som det 47de medlemsland, nyter også dette landet godt av Europarådets kompetanse og støtte for å bygge demokratiske institusjoner. Norge gir bidrag til handlingsplanene i samsvar med Europarådets og Norges målsettinger, og arbeider for best mulig samordning og koordinering mellom bilaterale og multilaterale virkemidler. Europarådet har et omfattende samarbeid med EU-kommisjonen om fellesprosjekter.

Feltkontorene er Europarådets forlengede arm i de 10 aktuelle samarbeidsland. Gjennom disse har Europarådet nær kontakt med myndigheter, frivillige organisasjoner, utdanning, media og andre målgrupper. Feltkontorene har en viktig rolle i gjennomføringen av Europarådets ulike tilsyns- og overvåkingfunksjoner. De har også oppga-

ver knyttet til prosjektarbeid og yter praktisk bistand foran valg for å sikre at det institusjonelle rammeverket er på plass (såkalt førvalgsassistanse omfatter manntall, valgkommisjoner, klageordninger, uavhengig radio og TV-dekning, valglovgivning, finansiering av partier).

Vest-Balkan

Europarådet videreførte i 2007 sitt arbeid for å stabilisere og forbedre forholdene på Vest-Balkan med vekt på respekt for menneskerettighetene, godt styresett og oppbygging av rettsstatlige ordninger. Serbia, Bosnia og Hercegovina og Montenegro er gjenstand for formalisert overvåkning knyttet til oppfylling av de forpliktelsene de påtok seg da de ble medlemmer.

Serbia har vist politisk vilje til å etterleve sine forpliktelser, og vil snart ha ratifisert alle de sentrale konvensjonene og gjennomført tilhørende interne lovendringer. Serbia anbefales i større grad å trekke på Europarådets ekspertise i det videre lovgivningsarbeidet, særlig hva angår lovgivning om nasjonale minoriteter, ikke-diskriminering, utvikling av rettsvesenet, samvittighetsnektning, anti-korrupsjon og parlamentets forretningsorden. Manglende samarbeid med Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) framholdes av Ministerkomiteen som en hindring for videre framgang på andre områder. Serbia oppfordres til å korrigere dette. Ministerkomiteen anbefaler også at Serbia forbedrer prosessen for utnevning av dommere, integrering av tilbakevendte og mediasituasjonen for minoritetsspråk.

Europarådets arbeid i Kosovo har siden krigshandlingene tok slutt foregått innenfor rammen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1244. Europarådets arbeid er konsentrert om styrking av menneskerettsvernet, minoritetsrettigheter, antikorrupsjon og vern av religiøse og kulturelle minnesmerker. Etter anmodning fra FN (UNMIK) påtok Europarådet seg hovedansvaret for organisering og overvåking av lokalvalgene i Kosovo høsten 2007. Videreføring av Europarådets aktiviteter i Kosovo vil bli en viktig utfordring etter at Kosovo erklærte seg selvstendig. Spørsmålet om medlemskap i Europarådet vil også kunne melde seg i 2008.

Etter at Montenegro ble medlem av Europarådet i mai 2007, har Europarådets faglige bistand til landet vært konsentrert om arbeidet med grunnlov. I denne sammenheng fremstår beskyttelse av minoriteter, rettsvesenets uavhengighet og iverksettelse av menneskerettighetskonvensjonen som hovedoppgaver. Andre viktige saker er effektiv straffeforfølgelse av krigsforbrytere og avkla-

ring av status for romaflyktninger fra Kosovo. En 3-årig handlingsplan for Europarådets arbeid i landet vil bli lagt fram for godkjenning våren 2008.

Den vanskelige politiske situasjonen i Bosnia og Hercegovina førte i 2007 til at reformarbeidet delvis stanset opp. Det er imidlertid positivt at arbeidet med politireform har gått framover. Anbefalingene til landet er knyttet til grunnlovsreform, slutføring av reformene som er påbegynt om politiet, offentlig TV og radio, ombudsmannsordningen og opphør av diskriminerende praksis i utdanningssystemet. Det gjenstår dessuten for Bosnia og Hercegovina å ratifisere enkelte sentrale Europarådskonvensjoner. Europarådets faglige støtte er konsentrert om strafferettslige sider av Menneskerettskonvensjonen, fengselsforhold i tråd med menneskerettighetene og reform av utdanningssektoren.

Norge styrket i 2007 støtten til Europarådets prosjekter på Balkan gjennom det norske fondet for Vest-Balkan og samarbeidet med Europarådets Utviklingsbank (CEB). Fondet gir bl.a. muligheter for banken til å gjennomføre pilotprosjekter og forundersøkelser som leder til større låneutstedelse til boligbygging, repatriering av flyktninger, institusjonsutvikling, kvinnerettede tiltak, samt bistand til små og mellomstore bedrifter. Fondets virksomhet er høyt verdsatt av landene på Vest-Balkan og andre medlemsland.

Europarådet arbeider aktivt for økt bevissthet om romafolkets situasjon på Vest-Balkan. Romafolket utgjør ofte en sosialt, økonomisk og politisk marginalisert gruppe. Europarådet har bidratt til etablering av et eget «Roma Forum» i Strasbourg, der utsendinger fra romafolket og minoriteten de reisende møtes for å drøfte aktuelle spørsmål.

Sør-Kaukasus

Spenningene og de uløste konfliktene i Sør-Kaukasus har ved flere anledninger blitt drøftet i Ministerkomiteen. Det gjelder i første rekke konflikten mellom Armenia og Aserbajdsjan om Nagorno Karabakh, og utbrytterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia som tidvis medfører et anspent forhold mellom Russland og Georgia.

Europarådet viderefører også overvåkingen av om Armenia, Aserbajdsjan og Georgia oppfyller de forpliktelser de påtok seg ved medlemskap i Europarådet. Særlig er det oppmerksomhet om respekten for politiske rettigheter, medie- og ytringsfriheten og oppbygging av rettsstatlige ordninger. Arbeidet er organisert i en egen gruppe i Ministerkomiteen som jevnlig besøker landene og

møter så vel regjerings- som opposisjonspolitikere og representanter for det sivile samfunn.

Det er også etablert handlingsplaner for hvert av landene. Også her er yrings- og organisasjonsfrihet, medias arbeidsvilkår, lovgivning for frivillige organisasjoner og mulighetene for politiske partier til å opptre i opposisjon vektlagt. Handlingsplanene forutsetter frivillige bidrag fra medlemslandene, og Norge har ytt flere bidrag.

Europarådet har også bistått alle tre land med forberedelser og avvikling av valg (førvalgsstøtte). Det gjelder særlig Georgia som etter anmodning fikk bistand til opprettelse av korrekte lister over stemmeberettigete, valgkomisjonens virkemåte og etablering av ordninger for håndtering av klager på valgavviklingen.

Menneskerettskommisæreren besøkte i 2007 Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia og la frem en rekke forslag til tiltak for å bedre situasjonen særlig hva angår internt fordrevnes situasjon, tilbakeføring av eiendom, domstolenes virkemåte, fengselsforholdene og tilgang til utdanning på morsmålet for georgiere i utbryterrepublikkene. De facto myndighetene i utbryter-republikken Abkhasia sa seg rede til å etterleve EMKs bestemmelser, etablere ombudsmannsordning og å tillate undervisning på georgisk. Menneskerettighetskommisæreren vil følge opp disse spørsmålene. Forslagene og rapporten fra Menneskerettskommisæreren ble i Ministerkomiteen godt mottatt både av Georgia og Russland

Russland, Ukraina, Moldova og Hviterussland.

Europarådet samarbeider med *Russland* om styrking av menneskerettighetene, rettsstaten, utvikling av lokalt selvstyre, barns rettigheter og utdanning. Kampen mot finansiering av terrorisme og hvitvasking av penger er likeledes et viktig område.

Europarådet har også et omfattende samarbeid med russiske myndigheter om Tsjetsjenia. Menneskerettskommisæreren har de siste årene spilt en fremtredende rolle i dette samarbeidet. Siktemålet er å innføre rettsstatsprinsipper og utvikling av menneskerettsstandarder i samsvar med grunnleggende konvensjoner og andre instrumenter i Europarådet. Aktivitetene er rettet mot ansatte i regionadministrasjonen, parlamentet, ombudsmannen, frivillige organisasjoner og embetsmenn ansvarlig for fullbyrdelse av dommer. Opplæring i menneskerettigheter er et viktig virkemiddel. Rundebordkonferanser med deltakelse av alle viktige grupper («klaner») for å fremme dialog og forsoning har vært arrangert. Europarådet er den

eneste internasjonale organisasjonen som gir støtte til denne type formål og aktiviteter i Tsjetsjenia.

Utviklingen i Russland når det gjelder media og arbeidsforholdene for frivillige organisasjoner har vært tatt opp i Ministerkomiteen i 2007. Gjennomføringen av parlamentsvalget i november ble kritisert, med vekt på manglende likebehandling av regjeringspartiene og opposisjonen i de offentlige media.

Europarådets samarbeid med *Ukraina* er omfattende, og omhandler særlig internasjonalt samarbeid i kriminalsaker, bekjempelse av korrupsjon, styrking av rettsvesenets uavhengighet, medielovgivning, forebygging av finansiering av terrorisme og hvitvasking av penger.

Samarbeidet med *Moldova* tok i 2007 særlig sikte på å fremme uavhengighet i rettsvesenet og bekjempelse av korrupsjon. Videre arbeides det med media og lokalt selvstyre med vekt på dialog og samarbeid mellom sentrale og lokale myndigheter samt kapasitetsbygging for nyvalgte slik at de kan fylle sine roller effektivt. I den såkalte Ilascu-saken for Menneskerettsdomstolen underkjente Menneskerettsdomstolen dommen i Moldova mot to fanger og krevde umiddelbar løslatelse. Moldova og Russland ble pålagt å medvirke til frigivelse, og det ble skarpt kritisert at fangene måtte sitte tiden ut, til sommeren 2007, i strid med Domstolens avgjørelse i saken.

Hviterussland er ikke medlem av Europarådet. Handlingsplanen for *Hviterussland* tar sikte på å styrke det sivile samfunn, videregående utdanning, universitetene og media. Norge støtter studentutveksling fra Minsk til Europarådets skoler i nabolandene. En egen skole for Hviterussland ble opprettet i Vilnius i 2007. Alle aktivitetene skjer i samarbeid med det sivile samfunn, som har en sentral rolle i utformingen av undervisningen og driften av skolene. Det er ikke direkte samarbeid med myndighetene i Hviterussland gitt de rådende forhold i landet.

2.5 Budsjettet

Budsjettet for 2007 innebar tilnærmet nullvekst, uten at det nødvendiggjorde vesentlige kutt i programaktivitetene. Europarådets ordinære budsjett for 2007 var på 197,2 mill. Euro mens budsjettene for de ulike delavtalene var på 37 mill. Euro. Norges bidrag var i 2007 på 4,3 mill. Euro, fordelt på 3,1 mill. Euro til det ordinære budsjett og 1,2 mill. Euro til delavtalene. Norge deltar i 10 av Europarådets 12 delavtaler.

For Norge var det en prioritert oppgave i 2007 å arbeide for økte ressurser til Domstolen og de øvrige menneskerettsinstrumentene, herunder menneskerettskommisjonen. Domstolen fikk økte ressurser i 2007, i hovedsak som følge av mer effektiv drift og innsparinger på andre områder.

Taket for betydelige innsparinger i den øvrige virksomheten synes imidlertid å være nådd, og ytterligere ressurser til domstolen og menneskerettsinstrumentene må derfor enten hentes gjennom økte rammer eller ved redusert aktivitet på andre områder.

3 Menneskerettigheter

3.1 Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

Menneskerettsdomstolens situasjon har de siste årene blitt stadig vanskeligere som følge av den dramatiske økningen i antall klagesaker. Det er en prioritert oppgave for Norge å sikre Menneskerettsdomstolens effektivitet. I 2007 avsa Domstolen 28 792 rettsavgjørelser som avsluttet saker. Dette var 36 % flere enn i 2004. Av disse var 1735 dommer – godt over dobbelt så mange som i 2004. Resten av avgjørelsene, i overkant av 90 %, var avvísingsvedtak. En betydelig økning i antall rettsavgjørelser de siste årene er imidlertid spist opp av den tiltakende strømmen av nye saker. Domstolen registrerte 41 700 nye klager i 2007, en økning på 6 % i forhold til året før. Antallet uavsluttede klagesaker hadde ved utgangen av 2007 økt til 103 000 (hvorav 79 400 registrerte klager og 23 600 klager som foreløpig ikke oppfylte kriteriene for saksbehandling), en økning på 15 % fra 2006.

Grunnen til dette er bl.a. at Europarådet siden 1990 har fått 25 nye medlemsland som bidrar med mange nye klager. Klager mot fire land utgjorde over halvparten av sakene til behandling i 2007: Russland 26 %, Tyrkia 12 %, Romania 10 % og Ukraina 7 %. Når det gjelder idømte menneskerettighetsbrudd, lå Tyrkia øverst på listen med 319 dommer, fulgt av Russland med 175 dommer, Ukraina med 108, Polen med 101 og Romania med 88. Videre er det økt bevissthet i mange medlemsland om den adgang enkeltpersoner har til å klage påståtte brudd på Menneskerettskonvensjonen (EMK) inn for Domstolen.

Det er uheldig at Domstolen, som fører tilsyn med at Europarådets medlemsland avgjør sivil- og strafferettslige saker innen rimelig tid, ikke selv er i stand til å etterleve dette prinsippet. Regjeringen er opptatt av å verne om den individuelle klageretten samtidig som man finner løsninger som tillater domstolen å konsentrere tid og ressurser om de viktigste sakene. Konvensjonens protokoll 14, som Russland som eneste land ikke har ratifisert, vil forenkle saksbehandlingen ved Domstolen, først og fremst ved at færre dommere vil delta i behandlingen av opplagte saker. Det er uheldig at Russland

blokkerer ikrafttredelse av denne protokollen og dermed en viktig del av reformen av Domstolen.

Gruppen av vise personer under ledelse av tidligere president for EF-domstolen, Gil Carlos Rodriguez Iglesias, understreket i sin rapport fra november 2006 at domstolen står i fare for å bryte sammen dersom det ikke treffes nødvendige reformtiltak. Gruppen fremmet en rekke konkrete forslag, herunder etablering av et nytt silingsorgan innenfor Domstolen. Silingsorganet skal behandle de mest opplagte sakene slik at de nåværende dommere kan konsentrere seg om prinsipielle saker. Et annet forslag var å flytte organisatoriske bestemmelser i EMK over i et nytt instrument – domstolsvedtekter – for å gjøre EMKs kontrollsystem mer tilpasningsdyktig i fremtiden. Gruppen foreslo også å gi de øverste nasjonale domstolene mulighet til å be Domstolen om rådgivende uttalelser, å overføre erstatningsutmålingen til nasjonale myndigheter i saker hvor Domstolen har konstatert brudd, samt å utvide menneskerettskommissærens rolle.

Norge har arbeidet for en bred og åpen høringsprosess om forslagene i rapporten, både på nasjonalt og europeisk nivå. Det har vært avholdt nasjonale konsultasjoner om rapporten med representanter for relevante offentlige instanser og det sivile samfunn. Norge deltar dessuten i en refleksjonsgruppe under styringskomiteen for menneskerettigheter som er i ferd med å vurdere oppfølgingen av gruppens rapport og eventuelle andre reformforslag. Styringskomiteen la i april 2008 frem en interimrapport med særlig fokus på tiltak som kan gjennomføres uten konvensjonsendring, og vil innen 30. april 2009 legge frem endelig rapport med særlig fokus på tiltak som krever konvensjonsendring.

I påvente av ratifikasjon av protokoll 14 har Menneskerettsdomstolen gått gjennom egne arbeidsrutiner og søkt å konsentrere innsatsen om viktige og velbegrunnede klager. Domstolen er blant annet i ferd med å videreutvikle den såkalte pilotdom-prosedyren som anbefalt av Gruppen av vise personer. Domstolens første pilotdom ble avsagt 22. juni 2004 i saken *Broniowski mot Polen*.

Forebygging av klager til Menneskerettsdomstolen gjennom økt respekt for menneskerettighe-

tene i medlemslandene vil også være avgjørende for Domstolens situasjon på sikt. Det nye norske menneskerettsfondet er viktig i denne sammenheng. Strukturelle problemer i rettsvesenet bidrar ofte til at saker som kan løses nasjonalt blir sendt Menneskerettsdomstolen i Strasbourg og slik øker Domstolens arbeidsbyrde.

Ministerkomiteen fører tilsyn med etterlevelse av rundt 6000 dommer. Norge har de siste årene ledet an i arbeidet for å forbedre dette tilsynet blant annet gjennom økt åpenhet og nærmere samarbeid med andre Europarådsorganer. Etter initiativ fra Norge ble det i mars 2008 publisert en første årsrapport om tilsynet med etterlevelsen av Menneskerettsdomstolens dommer. Norge har også bidratt til at det i 2007 ble opprettet en offentlig tilgjengelig database med informasjon om medlemslandenes etterlevelse av den enkelte sak

Av saker som gir særlig grunn til bekymring kan følgende to grupper nevnes:

– Syv dommer mot Russland for drap begått av russiske sikkerhetsstyrker under militæroperasjoner i Tsjetsjenia i årene 1999–2000. Russland har utbetalt erstatning til ofrene og etterforskning er igangsatt uten at dette har ført til straffeforfølgning mot overgriperne. Ministerkomiteen har bedt Russland om utfyllende informasjon om hva som er gjort for å bøte på den ineffektive nasjonale etterforskningen. Norge følger sakene nøye.

– Tre dommer mot Tyrkia som følge av Tyrkias militæroperasjoner på Nord-Kypros i 1974 og påfølgende okkupasjon: *Loizidou* (1996), *Statsklagesaken Kypros mot Tyrkia* (2001) og pilotdommen *Xenides-Arestis* (2005 og oppfølgingsdom av 2006). I alle tre saker er Tyrkia dømt for brudd på greskkyprioters eiendomsrettigheter på Nord-Kypros. Ministerkomiteen har gjentatte ganger kritisert Tyrkia for ubegrunnede inngrep i eiendomsrettighetene til greskkyprioter på Nord-Kypros, og bedt Tyrkia stanse dette. Opprettelsen i 2005 av en Eiendomskommisjon på Nord-Kypros var et positivt fremskritt, men kommisjonen anses ikke som et effektivt rettsmiddel av Kypros. Statsklagesaken Kypros mot Tyrkia gjelder i tillegg en rekke andre brudd på EMK, hvorav forsvunne greskkyprioter er et aspekt ved dommen som fortsatt er under overvåkning. Ministerkomiteen har gjentatte ganger understreket behovet for effektiv etterforskning av forsvinningene.

3.2 Saker mot Norge

Norge er blant landene med færrest dommer mot seg, skjønt det er en økning i antall klager og dom-

mer også mot Norge, med fem domsavsigelser i 2007: *Tønsbergs Blad AS og Haukom, Folgerø m.fl., Ekeberg m.fl., Sanchez Cardenas og E og A Riis*.

I saken *Tønsberg Blad AS og Haukom mot Norge* hadde avisen og redaktøren blitt dømt i Høyesterett til å betale oppreisning og saksomkostninger til en person i etterkant av et oppslag om boplikt i kommunen. Domstolen fant at Norge hadde krenket artikkel 10 om ytringsfrihet.

I *A. og E. Riis mot Norge* fant Domstolen at det forelå krenkelse av artikkel 6 om rettførdig rettergang på grunn av manglende avgjørelse av saken «innen rimelig tid».

Storkammerdommen *Folgerø m.fl. mot Norge* gjaldt KRL-faget (kristendom, religion og livssynskunnskap) i norsk offentlig grunnskole, slik faget var utformet etter læreplanen fra 1997. Domstolen fant med 9 mot 8 stemmer at faget ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til foreldrenes religiøse og filosofiske overbevisning, og at det derfor forelå en krenkelse av retten til utdanning i første tilleggsprotokoll, artikkel 2.

Ekeberg m.fl. mot Norge dreide seg om en straffesak mot fem medlemmer i motorsykelklubber i forbindelse med sprengningen av motorsykelklubben Bandidos lokaler i Drammen. Domstolen kom til at en av lagdommerne var inhabil i forhold til den ene klageren, og at Norge derfor hadde krenket artikkel 6 om rettførdig rettergang.

I *Sanchez Cardenas mot Norge* fant Domstolen at Norge hadde krenket artikkel 8 om retten til familieliv ved at lagmannsretten i en sak om omsorg delvis vurderte og delvis avsto fra å vurdere påstander om seksuelle overgrep.

I tillegg var Norge blant de anklagede i saken *Saramati mot Frankrike, Tyskland og Norge*, som gjaldt den NATO-ledede KFOR-styrkens forvaring av en kosovoalbaner i Kosovo i 2001–2002 (nærmere omtalt i St.meld. nr. 29–2006–2007 Om Norges deltaking i Europarådet i 2006). Saken ble avvist av Domstolen.

Som et ledd i oppfølgingen av dommene mot Norge publiseres et sammendrag av dommene på norsk på Lovdatas sider på internett. Også sammendrag av andre dommer fra EMD publiseres her. Dette bidrar til å gjøre dommene lettere tilgjengelig både for dommere, advokater og andre interesserte. I en del tilfeller informeres også norske domstoler særskilt om dommer mot Norge. I *Folgerø m.fl. mot Norge* (KRL-saken) ble det dessuten sendt ut et rundskriv til alle landets barne- og ungdomsskoler. Disse tiltakene bidrar til å forebygge liknende krenkelser i fremtiden.

I tillegg til slike generelle tiltak blir hver enkelt dom fulgt opp med individuelle tiltak. I sakene

Tønsberg Blad AS og Haukom mot Norge, A. og E. Riis mot Norge og Folgerø m.fl. mot Norge (KRL-dommen) har staten utbetalt erstatning og saksomkostninger i samsvar med dommene. Også i saken Sanchez Cardenas mot Norge vil det bli utbetalt oppreisning og saksomkostninger til klageren. Som en følge av dommen i Ekeberg m.fl. mot Norge, ble saken gjenopptatt for norske domstoler. Høyesterett opphevet i kjennelse 19. november 2007 lagmannsrettens dom mot klageren og vedtok samtidig at klageren måtte løslates fra soning, siden det ikke lenger forelå noe grunnlag for fengslingen.

Når det gjelder den videre oppfølgingen av Folgerø m.fl. mot Norge (KRL-dommen), har Kunnskapsdepartementet i eget høringsbrev foreslått endringer i opplæringsloven. I tillegg vil læreplanen bli endret, slik at det ikke er tvil om at opplæringen vil være i samsvar med menneskerettighetene. Det vises dessuten til at flere endringer ble gjort allerede som en oppfølging av klagesaken for FNs menneskerettskomité i 2005.

3.3 Den europeiske menneskerettskommisæren

Kommisæren arbeider med overordnede problemstillinger og ikke med enkeltsaker. Dette gir kommisæren en uavhengig stilling og muliggjør dialog med både myndigheter og sivilsamfunnet i medlemslandene. Menneskerettighetskommisæren prioriterte i 2007 arbeid mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, og fremme av innvandreres rettigheter. Når det gjelder diskriminering på bakgrunn av kjønn fremhevet kommisæren i 2007 viktigheten av kjønnsbalanse i politiske beslutningsorganer, samt bekjempelse av vold mot kvinner. Islamofobi, diskriminering av roma-folket og antisemittisme var også viktige temaer i 2007. Også såkalte LHBT-personer (lesbiske, homofile, biseksuelle og transkjønnede) opplever diskriminering og vold i Europarådets medlemsstater. Kommisæren presiserer i sin årsrapport at disse gruppene har krav på samme rettslige og faktiske beskyttelse som andre samfunnsgrupper. Kommisæren har også hatt fokus på innvandrere, som ofte er utsatt for diskriminering og sosial ekskludering. Kommisæren minner om at også innvandrere som ikke er statsborgere i det landet de oppholder seg har menneskerettigheter. En felleseuropeisk politikk om migrasjon er ønskelig.

Når det gjelder barns rettigheter noterer kommisæren en positiv utvikling. Mange medlemsland går inn for å få en slutt på fysisk avstraffelse av

barn. Forbud mot avstraffelse av barn finnes i 18 lands lovverk, og syv andre land har offentlig uttalt at de arbeider med slikt forbud. Det kreves mer enn bare juridisk reform for å få en slutt på fysisk avstraffelse av barn, men Kommisæren mener en slik holdning i medlemslandene likevel har en viktig signaleffekt.

Rett til bolig, som for kommisæren er et nytt problemområde, er en del av de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene. Kommisæren ga i 2007 ut publikasjonen «*Viewpoint on housing rights*» hvor en strategi for et program om rett til bolig ble presentert.

En nøkkelfaktor for å oppnå resultater av kommisærens arbeid er samarbeidet med nasjonale ombudsmenn og menneskerettighetsinstitusjoner. 2007 betegnes i så henseende som et gjennombrudd. En rundebordskonferanse om dette temaet ble holdt i Aten og rapporten herfra inneholder blant annet et veikart for videre gjennomføring av et utvidet samarbeid. Konferansen ble umiddelbart fulgt opp ved at et nettverk bestående av 40 personer ble invitert til å samarbeide med MR-kommisærens spesialenhet for samarbeid med nasjonale MR-institusjoner.

3.4 Den europeiske torturkomiteen (CPT)

Den europeiske komiteen for forebygging av tortur (torturkomiteen – CPT) overvåker medlemslandenes oppfølging av Den europeiske konvensjonen mot tortur og annen umenneskelig og nedverdiggende behandling. CPT besøker medlemslandene periodisk eller ad hoc for å føre tilsyn med behandlingen av personer som er fratatt sin frihet. Målet er å forebygge brudd på EMK, som forbyr tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Komiteen besøker bl.a. fengsler, politiarrester, psykiatriske institusjoner og mottakssentre for immigranter hvor disse er fratatt sin frihet. Komiteen skal ha fri tilgang til de aktuelle stedene og mulighet til å ha fortrolige samtaler med de frihetsberøvede. Komiteen er også i regelmessig dialog med myndighetene i medlemslandene.

CPTs rapporter offentliggjøres i utgangspunktet ikke uten det berørte medlemslandets samtykke. I sjeldne tilfeller, når medlemslandet ikke viser tilstrekkelig samarbeidsvilje, kan imidlertid komiteen avgi en offentlig uttalelse uten samtykke. Det skjedde i et tilfelle vedrørende Tsjetsjenia i 2007. De fleste land tillater offentliggjøring av rapportene fra besøk. Norge arbeider sammen med

bl.a. de nordiske land for at denne linjen skal vinne bredest mulig tilslutning.

Torturkomiteen presenterte sin årsrapport (som dekker perioden 1. august 2006 til 31. juli 2007) for Ministerkomiteen 10. oktober 2007. Komiteen fordømmer USAs hemmelige, oversjøiske frihetsberøvelser og forhørsmetoder av terrorismistenkte. Komiteen uttrykker særlig bekymring for rapporter om at noen av de hemmelige interneringsleirene skal ha vært i Europa. Komiteen tar også opp det beslektede temaet utenomrettslige overføringer av fanger fra et land til et annet. Det uttrykkes særlig bekymring for en slik praksis når formålet er utenomrettslige frihetsberøvelser og forhør i mottakerlandet.

Komiteen besøkte i mars 2007 for første gang Kosovo etter avtaleinngåelsen i juli 2006 mellom Europarådet og NATO som gir komiteen adgang til fengselsanstalter administrert av KFOR. Komiteen berømmet UNMIK/KFOR for et utmerket samarbeid i forbindelse med komiteens besøk på USAs militærbase «Camp Bondsteel» i Kosovo. Regjeringen er fornøyd med det gode samarbeidet som var kommet i stand på grunnlag av avtalen mellom NATO og Europarådet.

I mai 2007 besøkte komiteen fengselsøya Imrali i Tyrkia, der den tidligere lederen for PKK, Abdullah Öcalan, har sittet fengslet som eneste fange siden 2001. Komiteens observasjoner fra besøket var ved utgangen av 2007 ikke kjent.

Torturovervåkingskomiteen besøkte i september 2006 for niende gang Nord-Kaukasus med vekt på Tsjetsjenia. Komiteen mener å spore fremskritt på enkelte områder, særlig mht. de fysiske fengselsforholdene. Komiteen hadde heller ikke mottatt konkrete klager over dårlig behandling av fanger. Samtidig uttrykte komiteen sterk bekymring for overgrep begått av politiet og sikkerhetsstyrkene, herunder mishandling og ulovlig frihetsberøvelse. Komiteen kritiserte særlig straffefriheten som råder i Tsjetsjenia for denne type overgrep. Komiteens funn, kombinert med manglende oppfølging fra russiske myndigheters side for å avhjelpe situasjonen, førte til at CPT i mars 2007 besluttet å gå ut med offentlig kritikk av Russland i saken (jf. torturkonvensjonen art. 10.2).

Det var ingen besøk til Norge i 2007 og det er heller ikke planlagt noen for 2008. Komiteen har besøkt Norge fire ganger, senest i 2005.

3.5 Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen)

Den europeiske kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) ble opprettet i 1990. Formålet er å støtte demokratiseringsprosessen i de sentral- og østeuropeiske land ved å gi juridisk assistanse til utformingen av grunnlover og andre sentrale lover i stater som er bygget på demokratiet og rettsstatens prinsipper. Alle Europarådets medlemsstater samt enkelte andre land er medlemmer i Kommisjonen, som nå har 52 stater med fullt medlemskap, 1 stat med assosiert medlemskap og 9 observatørstater. Dessuten deltar EU og OSSE og Sør-Afrika.

Kommisjonens viktigste oppgave er å gi konkrete råd om lovgivning. Kommisjonen ga i 2007 råd til Albania, Armenia, Aserbajdsjan, Bosnia og Hercegovina, Bulgaria, Finland, Kasakhstan, Kirgistan, Moldova, Montenegro, Serbia, Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia og Ukraina. I tillegg er Kommisjonen blitt holdt underrettet om utviklingen i konstitusjonelle spørsmål i Frankrike, Israel, Republikken Korea, Mexico, Marokko, Nederland, Romania, Tyrkia og Storbritannia.

Kommisjonen arbeider dessuten med utredninger og studier av mer generell karakter. I 2007 utarbeidet den utredninger om videoovervåkning og privatlivet, demokratisk kontroll med overvåkings-tjenester, demokratisk kontroll med forsvaret, blasfemi og religiøs intoleranse, og minoriteters deltakelse i det offentlige liv.

Kommisjonen forestår et praktisk og juridisk samarbeid mellom medlemsstatenes forfatningsdomstoler og høyesterett. Den har i denne sammenheng opprettet en database over rettsavgjørelser (CODICES).

Kommisjonen samarbeider i økende grad med aktører også utenfor Europa. Venezia-kommisjonen har institusjonaliserte bånd til *Southern African Judges Commission*, *Ibero-American Conference of Constitutional Justice* og enkelte asiatiske forfatningsdomstoler. Av særlig interesse er det at Ministerkomiteen i 2007 godkjente at Kommisjonen kunne starte et samarbeid med *Union of Arab Constitutional Courts and Councils*. Norge finansierer dette samarbeidet. Innenfor denne rammen åpnes det også for kontakt med og assistanse til palestinske justismyndigheter.

Førsteamanuensis Jan Helgesen ved Universitetet i Oslo har siden desember 2007 ledet arbeidet i Venezia-kommisjonen.

3.6 Europarådets kommisjon mot rasisme og intoleranse

Den europeiske kommisjonen mot rasisme og intoleranse (ECRI) er et uavhengig overvåkningsorgan med særlig fokus på menneskerettigheter, fremmedfiendtlighet, antisemittisme, rasisme og intoleranse. Medlemmene av ECRI er valgt ut på bakgrunn av sin ekspertise på områdene.

ECRI gjennomgår medlemsstatenes lovgivning, politikk og eventuelle andre felt innenfor Kommisjonens ansvarsområde. Etter å ha analysert situasjonen i hvert av medlemslandene, fremmes forslag til tiltak på lokalt, nasjonalt og europeisk nivå, det formuleres generelle anbefalinger for medlemslandenes politikk på området, og det vurderes om internasjonale rettslige redskaper kan være anvendelige.

I 2007 fremla ECRI rapporter om Armenia, Aserbajdsjan, Finland, Georgia, Island, Irland, Monaco, Portugal og Slovenia. I tillegg ble det foretatt såkalte kontaktbesøk («*contact visits*») i Andorra, Latvia, Liechtenstein, Malta, Moldova, Nederland, San Marino, Serbia og Ukraina og utgitt etterfølgende rapporter om disse besøkene. I sin hovedrapport for 2007 pekte ECRI på enkelte gjennomgående trender i det nevnte arbeidet. Behovet for juridisk beskyttelse mot rasistiske handlinger og diskriminering er fortsatt stort, det samme gjelder behovet for politisk vilje til å bekjempe disse problemene.

En tendens som vekker særlig bekymring er den voksende fiendtlige holdning mot islam og muslimer. ECRI anbefaler større bruk av lovgivning mot oppfordring til rasehat og diskriminering, og at man arbeider for å sikre ikke-diskriminerende praksis rundt spørsmål om nasjonalitet, utdanning og arbeid. ECRI viser også til flere utslag av antisemittisme i Europa. Blant eksemplene som nevnes er angrep på synagoger og jødiske gravlunder, og antisemittisk retorikk som spres via internett og fysiske angrep på jøder. ECRI har fremmet flere konkrete tiltak medlemsstatene kan iverksette for å bekjempe antisemittisme. I rapporten er det også uttrykt bekymring for at tendensen til intoleranse overfor roma-folket er blitt tydeligere, særlig innen skoleverket. Når det gjelder rasisme mot mennesker med mørk hudfarge er problemene størst på områdene arbeid, bolig og sport. Et negativt debattklima angående spørsmål om innvandrere, flyktninger og asylsøkere gjør at disse i stor grad er gjenstand for stigmatisering.

ECRI mener at arbeidet mot diskriminering er blitt vanskeligere som følge av kampen mot terrorisme. Bekjempelsen av terrorisme har etter ECRIs oppfatning ført til diskriminerende lovgivning og praksis i flere land. Såkalt «*racial profiling*» innen politiet bekymrer ECRI. Det ble i denne forbindelse vedtatt en generell anbefaling om bekjempelse av rasisme og diskriminering i politiarbeid. Ett foreslått tiltak i anbefalingen er å styrke rekrutteringen til politiet fra minoritetsgrupper.

Et av virkemidlene som foreslås for å bekjempe diskriminering på generelt plan, er å utvikle statistikk etter nasjonalitet, nasjonal eller etnisk opprinnelse, språk og religion. Dette vil kunne bidra til å få et bedre bilde av situasjonen og gi et verktøy for utarbeidelse av retningslinjer og forslag.

Samtidig påpeker ECRI visse positive trekk på internasjonalt, europeisk og nasjonalt nivå som viser at medlemsstatene og det sivile samfunn er innstilt på å bekjempe rasisme og intoleranse. Blant disse nevnes opprettelsen av nasjonale spesialorganer for bekjempelse av rasisme og diskriminering, økt rettspraksis fra nasjonale domstoler og EMD hvor det slås ned på diskriminering, samt ikrafttreddelsen 1. april 2005 av tilleggsprotokoll 12 til Menneskerettskonvensjonen. Norge er blant landene som har undertegnet, men ikke ratifisert protokoll 12, og oppfordres av ECRI til å gjøre dette så snart som mulig.

ECRIs tredje rapport om Norge forelå i 2004.

3.7 Forum for demokrati (FFD)

Forum for demokrati (FFD) ble opprettet i 2005 for å styrke demokratiet, politisk frihet og borgernes deltakelse i samfunnet. Forumet skal gi impulser til Europarådets løpende arbeid for å sikre og konsolidere demokratiet i den europeiske region. Det samler deltakere fra så vel politiske partier som sentral- og lokaladministrasjonen, frivillige organisasjoner og academia. Det legges vekt på dialog, debatt og utveksling av erfaringer.

Etter lanseringen av forumet i Warszawa i 2005 er det organisert to møter. Det første fant sted i Moskva i 2006 og dreide seg om de politiske partiers rolle i byggingen av demokratier, mens det andre dreide seg om det gjensidige avhengighetsforholdet mellom demokrati og menneskerettigheter. Det ble avholdt i Stockholm, med meget bred deltakelse.

4 Det faglige samarbeidet på hovedområdene Menneskerettigheter og likestilling

4.1 Menneskerettigheter

Styringskomiteen for menneskerettigheter (CDDH) arbeider med utvikling og beskyttelse av menneskerettighetene, og følger gjennomføringen av reformene vedtatt i mai 2004 for å sikre Menneskerettsdomstolens fremtid. For å ivareta dette arbeidet har komiteen nedsatt en refleksjonsgruppe som skal vurdere hva som ytterligere kan gjøres for å bedre domstolens situasjon. Videre arbeider komiteen for mer effektive prosedyrer for rask etterlevelse av dommer. Et vedtak om dette ventes fattet av Ministerkomiteen i første del av 2008.

Styringskomiteen har også fokus på menneskerettighetene i det multikulturelle samfunn. Et seminar om dette vil bli arrangert i 2008. Videre arbeides det med en erklæring og to håndbøker om temaet, én om bruken av religiøse symboler i det offentlige rom og én om forholdet mellom ytringsfriheten og hatefulle ytringer. Komiteen har også igangsatt et arbeid med en konvensjon om innsyn i forvaltningsdokumenter. Komiteen vil ventelig behandle konvensjonsutkastet i løpet av 2008. Norge er en pådriver i dette arbeidet.

Komiteen har i 2007 vedtatt en erklæring om menneskerettsforkjempere. Norge ledet arbeidet med å utforme erklæringen.

4.2 Likestilling

Styringskomiteen for likestilling (CDEG) arbeider for like muligheter og rettigheter for kvinner og menn, mot vold mot kvinner og med integrering av likestilling i Europarådet og medlemslandene. Ministermøtene er viktige for å bringe arbeidet videre. Det forrige ministermøtet fant sted i Sverige i 2006, og det neste vil finne sted i Aserbajdsjan i 2010.

Norge deltok i 2007 aktivt i et nettverk om integrering. Ministerkomiteen vedtok høsten 2007 en anbefaling om standarder for likestilling. Denne vil bli benyttet av medlemslandene i det videre arbeidet for integrering av likestilling på ulike områder.

Komiteen utarbeidet i 2007 et forslag til anbefaling om kvinners og menns roller i konfliktforebygging og fredsarbeid. Forslaget vil bli behandlet av Ministerkomiteen i mars 2008. En anbefaling om kjønnsforskjeller i helsepolitikken ble vedtatt i januar 2008.

4.3 Menneskehandel

Norge har i 2007 bidratt til utarbeidelsen av en Europarådskonvensjon mot menneskehandel som trådte i kraft 1. februar 2008. 16 land har undertegnet konvensjonen. Norge ratifiserte konvensjonen 17. januar 2008. Konvensjonen har som formål ikke bare å forebygge menneskehandel og straffefølge bakmennene, men også å sikre reell beskyttelse av ofrene og beskytte deres menneskerettigheter. Særlig viktig er overvåkningsorganet (GRETA) som skal etableres for å påse at statene oppfyller sine forpliktelser i henhold til denne nye internasjonale traktaten. Norge ønsker å være representert i GRETA for å bidra til overvåkingsorganets effektivitet og gjennomslagskraft.

Europarådet har også hatt en storstilet kampanje for å sikre undertegning og ratifisering av konvensjonen av flest mulig land og øke kunnskapen og bevisstheten om menneskehandel hos ulike målgrupper. De mest berørte land har fått støtte til å utforme nasjonal lovgivning som fremmer iverksettelse av konvensjonens bestemmelser og til ikke-juridiske tiltak for å hindre menneske-smugling.

Handel med kvinner for seksuell utbytting har også vært et viktig tema i styringskomiteen for likestilling.

4.4 Vold mot kvinner og vold i hjemmet

Arbeidet mot vold mot kvinner er styrket i tråd med handlingsplanen fra toppmøtet i 2005 med vekt på å bekjempe vold mot kvinner nasjonalt og å utarbeide en oversikt over situasjonen på euro-

peisk nivå. Europarådskampanjen «*Safe and Free Every Woman's Right*» ble lansert i Madrid i slutten av 2006, og har pågått gjennom hele 2007. Formålet med kampanjen er å øke oppmerksomheten om vold mot kvinner som et menneskerettighetsbrudd, og sikre politisk oppmerksomhet og ressurser til arbeidet. Alle medlemsland har bidratt med informasjon over nasjonale tiltak for å få en oppdatert oversikt over situasjonen på europeisk nivå. En rekke konferanser er også gjennomført i 2007 som ledd i kampanjen. Temaene omfatter bl.a. behandlingstilbud til voldsutøvere, deltakelse av

menn i arbeidet med å bekjempe vold mot kvinner, lovstrategier, utvikling av standarder for krisesentre og erfaringer knyttet til organisering av arbeidet for å bekjempe vold mot kvinner.

Det vurderes om det bør utarbeides en europeisk konvensjon om vold i hjemmet, og det vente at det vil bli tatt endelig stilling til dette forslaget i 2008.

Norge har rapportert til Europarådet om nasjonale tiltak og har også deltatt aktivt i forbindelse med kampanjen.

5 Juridisk samarbeid

5.1 Sivilrettslig samarbeid

Styringskomiteen for sivilrettslig samarbeid søker å fremme effektive og demokratiske rettssystemer i de sentral- og østeuropeiske landene samt i Sør-Kaukasus, og fremmer juridisk samarbeid innenfor forvaltningsrett, familierett, statsborgerskap og asyl- og flyktningsspørsmål.

Arbeidet med en revidert Europarådskonvensjon om adopsjon ble avsluttet i 2007. Konvensjonen skal erstatte den tidligere adopsjonskonvensjonen av 1967. Norge har deltatt aktivt i utformingen av konvensjonsutkastet.

Komiteen har også utarbeidet utkast til en anbefaling om god forvaltning, en anbefaling om rettslige løsninger på gjeldsproblemer og en anbefaling om rettsstillingen for frivillige organisasjoner som vil bli behandlet av Ministerkomiteen.

5.2 Strafferettslig samarbeid

Samarbeidet i *Group of States against Corruption* (GRECO) tar sikte på å overvåke at konvensjonspartene i Europarådets to konvensjoner mot korrupsjon etterlever sine forpliktelser. Antall medlemsland i GRECO økte i 2007 fra 44 til 46. Norge ble med i 1999. Samarbeidet innebærer evaluering av landene som deltar, og Norge skal evalueres igjen i 2009.

Styringskomiteen for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker (CDPC) sluttførte i 2007 arbeidet med en konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk. Konvensjonen ble vedtatt i Ministerkomiteen 12. juli 2007, sammen med 22 andre land undertegnet Norge konvensjonen da den ble åpnet for undertegning på den europeiske justisministerkonferansen 25. oktober 2007. Konvensjonen vil tre i kraft når fem stater har ratifisert den, trolig i løpet av 2008. Formålet med konvensjonen er å bekjempe seksuelt misbruk av barn, beskytte barns rettigheter, og fremme nasjonalt og internasjonalt samarbeid mot overgrep.

Det arbeides også med tiltak for modernisering av det strafferettslige samarbeidet over landegrensene. Det ble i 2007 besluttet at det skal utarbeides

en tilleggsprotokoll om forenklet utleveringsprosedyre i de tilfeller der den utleverte samtykker til utlevering. Videre vil man vurdere forslaget fra justisministerkonferansen i Moskva i november 2006 om en ny tilleggsprotokoll til konvensjonen om overføring av straffedømte personer. Forslaget innebærer i korthet at dømte personer skal kunne overføres til nasjonalstaten uten eget samtykke, og at denne staten er forpliktet til å ta imot vedkommende.

Norge undertegnet Europarådskonvensjonen om datakriminalitet i 2001 og ratifiserte den i juni 2006. Bestemmelser som berører materiell straffelovgivning ble gjennomført ved endring av straffeloven i 2005 (nr. 16). I tillegg vurderer Justisdepartementet ytterligere lovendringer i forbindelse med arbeidet med ny straffelov – spesiell del, som en oppfølging av datakrimutvalgets delutredning II (NOU 2007: 2).

Konvensjonen er åpen for tiltredelse også av land som ikke er medlem av Europarådet, og er undertegnet av USA, Canada, Japan og Sør-Afrika. 21 av Europarådets 47 medlemsland samt USA har ratifisert konvensjonen.

Norge forbereder nå ratifikasjon av en tilleggsprotokoll til konvensjonen, som omhandler kriminalisering av rasistiske og fremmedfientlige handlinger begått i datasystem. Det forventes at tilleggsprotokollen vil bli ratifisert om kort tid.

Norge har siden 2007 deltatt i landpartikomiteen for Datakrimkonvensjonen (T-CY). Komiteen har som hovedformål å bidra til gjennomføring av konvensjonsbestemmelsene om internasjonalt samarbeid i etterforskning av datakriminalitet.

5.3 Folkerettslig samarbeid

Norge legger stor vekt på arbeidet i ad hoc-komiteen for folkerettsrådgivere, CAHDI, og innehar vervet som nestleder. Komiteen er et forum for meningsutveksling og samordning av synspunkter om aktuelle folkerettslige emner. Videre følger komiteen med i statenes reservasjoner til multilaterale konvensjoner. På forespørsel avgir også komiteen uttalelser til Ministerkomiteen.

Komiteen fokuserte i 2007 på spørsmål knyttet til statsimmunitet, forholdet mellom nasjonal gjennomføring av FN-sanksjoner og respekt for menneskerettighetene, jurisdiksjonen til Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ), utviklingen for Den internasjonale straffedomstol (ICC), den internasjonale domstol for det tidligere Jugoslavia (ICTY) og Rwanda-domstolen (ICTR). Aktuelle temaer innen internasjonal humanitærrett og Europarådets arbeid i den internasjonale kampen mot terror ble drøftet.

5.4 Internasjonal terrorisme

Arbeidet mot internasjonal terrorisme har vært høyt prioritert i Europarådet siden 11. september 2001. To nye konvensjoner om henholdsvis forebygging av terrorisme og finansiering av terrorisme trådte i kraft i 2007. Konvensjonen om forebygging av terrorisme har som hovedsiktemål å kriminalisere offentlig oppfordring til terrorhandlinger, å forhindre rekruttering til terrorisme, og å forhindre at det øves på terrorhandlinger. Norge var aktivt med på å utarbeide konvensjonen. Fra

norsk side har man vært særlig opptatt av at arbeidet skal gi konkrete resultater, og at man må unngå at arbeidet til Europarådet og til FN overlapper hverandre. Konvensjonen trådte i kraft i juni 2007.

For Norges del er innholdet i konvensjonen fulgt opp gjennom forslagene i Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet). Proposisjonen ble vedtatt i Odelstinget 12. februar 2008. Norge undertegnet konvensjonen i april 2008 og det forberedes ratifikasjon så snart som mulig etter at ny straffelov er trådt i kraft.

Europarådet har oppnevnt en egen ekspertkomité (CODEXTER) som samordner arbeidet mot terrorisme. I CODEXTER deltar i tillegg til medlemslandene også OSSE, EU, OECD, Interpol, Europol, og FN som observatører. Kampen mot terrorisme er også et av samarbeidsområdene mellom Europarådet og OSSE. CODEXTER diskuterte i 2007 bl.a. spørsmål tilknyttet bruk av internett i terrorøymed og utfordringer mht. til bruk av falsk identitet.

6 Sosiale spørsmål

6.1 Den reviderte europeiske sosialpakt

Sosialpakten er den viktigste avtalen på det sosiale området i Europarådet. Den omfatter barns og ungdoms rettigheter, familie- og likestillingsrettighetene, vern av arbeidstakere ved opphør av arbeidsforhold, vern av organisasjonsfrihet og retten til arbeid, sikring mot sosial utestenging og retten til bolig. Norge ratifiserte Den reviderte europeiske sosialpakten (av 1996) i 2001.

Arbeidet har i 2007 vært preget av arbeidet med nye rapporteringsskjemaer og landenes gjennomføring av bestemmelsene i pakten. Rapportene i 2007 har ikke berørt Norge særskilt. Norge har tidligere blant annet fått kritikk for bruk av tvungen lønnsnemnd og for at skoleungdom tillates å arbeide mer enn halve sommerferien.

6.2 Sosial likestilling, sosiale rettigheter og helse

Europarådet avholdt sin 8. helseministerkonferanse i Bratislava i november 2007, under det slovakiske formannskapet. Temaet for ministerkonferansen var helse, menneskerettigheter og migrasjon, og Bratislava-deklarasjonen om helse, menneskerettigheter og migrasjon ble vedtatt. Norge støttet deklarasjonen.

En handlingsplan for perioden 2006–2015 for personer med nedsatt funksjonsevne ble vedtatt i 2006. Et eget forum som skal koordinere og følge opp handlingsplanen har hatt sitt første møte i 2007.

Etter initiativ fra det norske formannskapet i 2004 ble det oppnevnt en ekspertgruppe for å utarbeide anbefalinger og retningslinjer for å bygge ned institusjonsomsorgen og utvikle lokalbaserte tjenester som støtter familiens evne og mulighet til å ha omsorg for sine funksjonshemmede barn. Gruppen la i 2006 og 2007 fram sine anbefalinger for Komiteen for rehabilitering og integrering av funksjonshemmede.

Norge deltar i Styringskomiteen for sosial samhörighet (CDCS).

Helsekomiteen (CDSP) opplevde redusert aktivitet blant annet som følge av at komiteene for organtransplantasjon (CD-P-TO) og blodsikkerhet (CD-P-TS) ble overført delavtalen for den europeiske farmakopéen (EDQM). Det var i løpet av 2007 også synkende oppslutning om delavtalen for folkehelse (CD-P-SP), og to medlemsland trakk seg fra delavtalen fra 1. januar 2008. Det ble i 2007 enighet om at tre hovedaktiviteter (kosmetikk, ernæring og matemballasje) videreføres under delavtalen for folkehelse. Arbeidet på disse områdene gir en merverdi for norske helsemyndigheter. Farmakologiske oppgaver ble overført EDQM fra 1. januar 2008.

Norge deltok i 2007 i arbeidet for kosmetiske produkter og matemballasje. På kosmetikkområdet ble en resolusjon vedtatt av Ministerkomiteen i februar 2008 om endringer i regelverket for tatoveringsprodukter/permanent makeup. Resolusjonen vil gjennomføres i en planlagt forskrift for slike produkter med hjemmel i kosmetikkloven. For øvrig resulterte arbeidet i en publikasjon som gir risikovurderinger om bruk av legemiddelrelaterte stoffer i kosmetikk. Norge vil lede arbeidet på kosmetikkområdet i 2008. Når det gjelder arbeidet med matemballasje er stofflister til eksisterende resolusjoner oppdatert.

Norge deltok også i 2007 i komiteen for organtransplantasjon (CD-P-TO) under delavtalen for den europeiske farmakopéen (EDQM), og er nestleder i styringsgruppen 2007–2008. Komiteen viderefører arbeidet med utvikling av kvalitets- og sikkerhetsstandarder for organtransplantasjon, og reviderer en manual for sikkerhet og kvalitet ved transplantasjon av organer, vev og celler. Den 9. europeiske organdonasjonsdagen ble arrangert i Dublin i oktober 2007.

På helseområdet ble resolusjoner om blant annet god praksis for distribusjon av legemidler via postordre godkjent i 2007. Manualen for blodsikkerhet er oppdatert i 2007–2008 (14. revisjon), og har vært et svært godt og etterspurt hjelpemiddel i mange deler av verden.

6.3 Bioetikk

Bioetikk-komiteen behandler spørsmål knyttet til konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin (biomedisinkonvensjonen). Denne konvensjonen tar sikte på å beskytte verdigheten og identiteten til alle mennesker og garantere integritet og andre grunnleggende rettigheter knyttet til bruken av biologi og medisin. Flere protokoller og tilrådninger er tilknyttet konvensjonen.

I 2007 ferdigstilte komiteen et utkast til protokoll om genetisk testing for helseformål som inneholder retningslinjer for genetisk testing av fødte mennesker. Formålet er å verne om menneskeverdet og sikre respekten for integritet og menneskerettigheter i forbindelse med genetiske undersøkelser. Protokollen omfatter blant annet artikler om informasjon og genetisk rådgivning, samtykke og autorisasjon.

Komiteen avholdt i desember 2007 et åpent seminar om genetiske tester for forsikringsformål kalt «*Predictivity, Genetic Tests and Insurance*».

6.4 Narkotikasamarbeidet

Pompidougruppen er Europarådets samarbeidsgruppe for narkotikas spørsmål på ministernivå. Gruppens formål er å medvirke i kampen mot narkotika med vekt på å redusere tilbud og etterspørsel. Gruppen arbeider særskilt med behandling, forebygging, etikk, rettshåndheving, flyplassproblematikk og forskning. Gruppen samarbeider nært med andre regionale og internasjonale organisasjoner.

Regjeringen ser på Pompidougruppen som et viktig forum for utveksling av informasjon og utvikling av tiltak. Det ble i 2007 gjennomført en rekke prosjekter som har til hensikt å bedre kontakten mellom ulike aktører på feltet, herunder innenfor politikkutforming, praktisk arbeid og forskning. Norge har i 2007 deltatt i styret i gruppen og leder arbeidet med behandlingsspørsmål.

7 Nasjonale minoriteter og innvandringsspørsmål

7.1 Nasjonale minoriteter

Rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter utgjør grunnlaget for Europarådets engasjement på området. Konvensjonens formål er å hindre diskriminering og fremme full likestilling for nasjonale minoriteter, å garantere deres organisasjons- og ytringsfrihet, og å fremme deres kultur. Rammekonvensjonen pålegger statene å rapportere til Europarådet om lovgivning og andre tiltak som er gjennomført for å sette prinsippene i rammekonvensjonen ut i live. Norges 2. rapport om nasjonale minoriteter ble behandlet i 2007.

Norge deltar i ekspertkomiteen for spørsmål som gjelder romafolket. Komiteen (MG-S-ROM) har i 2007 særlig arbeidet med situasjonen til utsatte romakvinner som ofre for menneskehandel eller tvangssterilisering. Norge har bidratt med informasjon om norske myndigheters politikk på området og erstatningstiltak overfor berørte personer. Etter oppfordring fra komiteen finansierte Norge i 2007 et prosjekt i Moldova for forebygging av menneskehandel.

Norge deltar også i ekspertkomiteen for nasjonale minoriteter (DH-MIN). Komiteen er et viktig forum for erfaringsutveksling om politikktutforming, tiltak og god praksis i berørte land. Europa-

rådet er også engasjert i arbeidet med minoritetsspråk. Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk har som hovedformål å fremme bruken av minoritetsspråk eller språk som blir brukte i deler av et land. Landene rapporterer jevnlig om gjennomføringen av pakten.

Europarådet samarbeider på hele dette området nært med OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter.

7.2 Innvandringsspørsmål

Styringskomiteen for integrerings- og migrasjonsspørsmål (CDMG) leder arbeidet med innvandringsspørsmål. Integrerings- og migrasjonsministrene vil møtes i Ukraina høsten 2008.

Norge deltok i 2007 i arbeidet med retningslinjer for å fremme deltakelse på arbeidsmarkedet for personer med innvandrerbakgrunn. Videre deltok Norge i arbeidet med integrering av barn med innvandrerbakgrunn, herunder en anbefaling for integrering av nylig ankomne innvandrerbarn i utdanningssystemet. Norge har også deltatt i arbeidet for enslige mindreårige innvandrere. Dette arbeidet resulterte i en anbefaling om enslige mindreårige innvandrere.

8 Barn og ungdom

8.1 Barnepolitisk samarbeid

Norge deltar i Styringskomiteen for sosial samholdighet som behandler sosialpolitiske saker, herunder spørsmål knyttet til barne- og familiepolitikk. Norge har deltatt i arbeidet med barne- og familiespørsmål, herunder spørsmål knyttet til barneoppdragelse og det å være foreldre i fattige familier. I tråd med det nye europeiske handlingsprogrammet for barn og unges rettigheter vedtatt på toppmøtet i 2005 ble en anbefaling til medlemslandene om å utforme en politikk for å styrke en god foreldrerolle og forebygge vold mot barn vedtatt i 2007.

Norge har hatt en pådriverrolle i dette arbeidet og har deltatt med eksperter. Blant annet ble det gjennomført en europeisk konsultasjon og høring med ungdommer og foreldre om synspunkter på barneoppdragelse.

I det nye handlingsprogrammet for barn og unges rettigheter – «*Building a Europe for and with Children*» – har Norge stilt seg positiv til å bidra ytterligere i arbeidet for å forebygge vold mot barn, blant annet ved å analysere og redegjøre for norsk politikk og virkemidler på dette området. Arbeidet kom godt i gang i 2007 og vil fortsette i 2008.

8.2 Ungdomspolitisk samarbeid

Europarådets arbeid med ungdomspolitiske saker skjer i nært samarbeid mellom medlemslandene, frivillige internasjonale barne- og ungdomsorganisasjoner, nasjonale ungdomsråd og andre grupper som arbeider med ungdomsspørsmål internasjonalt. Denne samarbeidsformen setter Europarådet i en særstilling. Samarbeidet mellom medlemslandene finner i første rekke sted i Styringskomiteen for ungdomsspørsmål (CDEJ), som omfatter alle de 49 landene som har sluttet seg til kulturkonvensjonen til Europarådet. De ikke-statlige barne- og ungdomsorganisasjonene og andre relevante partnere har en egen rådgivende komité. Styringsko-

miteen og den rådgivende komiteen har felles møter for å drøfte og vedta hovedprioriteringene på ungdomsområdet.

Europarådet driver egne ungdomssentre i Strasbourg og Budapest og fordeler tilskudd fra Det europeiske ungdomsfondet. Det er etablert en egen programkomité med åtte representanter fra departementene som har ansvar for ungdomspolitikken i medlemslandene og åtte representanter fra frivillig sektor. Programkomiteen fordeler midler til prosjekter i regi av ungdomsorganisasjoner i Europa. Norge deltar i programkomiteen fra departementene i perioden 2006–2008.

Europarådet har et eget program for opplæring og skoloring av ungdomsledere og valgte representanter fra organisasjonene, og har på dette området inngått en egen samarbeidsavtale med EU-kommisjonen. Samarbeidsavtalen omfatter blant annet prosjektet «europeisk kunnskapsdatabase om ungdomssituasjon i medlemslandene» og et samarbeidsprosjekt for landene rundt Middelhavet.

I handlingsplanen fra Warszawa-toppmøtet ble det lansert en ny ungdomskampanje for mangfold, menneskerettigheter og deltakelse – «*All Different – All Equal*». Kampanjen skal bygge på erfaringer fra den tilsvarende kampanjen i 1995. Norge er medlem av styringsgruppen for kampanjen. Kampanjen er i stor grad basert på gjennomføring i medlemslandene gjennom nasjonale kampanjekomiteer. Den europeiske kampanjen ble avsluttet på en konferanse i Malmø i oktober 2007.

Den norske kampanjekomiteen startet arbeidet sommeren 2006 og avsluttet den norske delen av kampanjen høsten 2007. Den nasjonale delen av kampanjen har hatt et budsjett på om lag 4,3 mill. kroner i 2006 og 2007. En betydelig del av den nasjonale finansieringen benyttes til lokale og regionale aktiviteter organisert av de organisasjoner og ungdomsgrupperinger som deltar i kampanjen. Kampanjekomiteen har aktivisert mange ungdomsgrupper ved å oppsøke sommerleire og festivaler.

9 Idrett, kultur og media

9.1 Idrett

Hovedsakene i idrettssamarbeidet er arbeidet mot doping og tilskuervold. Norge deltar i arbeidet med å overvåke medlemsstatenes oppfølging av anti-dopingkonvensjonen og konvensjonen mot tilskuervold, samt i spørsmål knyttet til Verdens anti-dopingbyrå (WADA).

I 2007 ble de delene av idrettssamarbeidet som ikke omhandler doping eller tilskuervold lagt til en egen delavtale om idrett (EPAS). Norge er et av de 21 landene som så langt har sluttet seg til delavtalen. For Norges del er EPAS' rolle som arena for all-europeiske idrettsministermøter og som forum for utvikling av politikk og standarder på idrettsfeltet det mest sentrale. I tillegg har EPAS en rolle når det gjelder oppfølging av det europeiske sportscharter, kapasitetsbygging og iverksetting av ulike samarbeidstiltak innenfor idrettsfeltet.

9.2 Kultur

I tråd med handlingsplanen fra Warszawa har Styringskomiteen for kultur (CDCULT) også i 2007 lagt særlig vekt på arbeidet med interkulturell dialog og konfliktforebygging, kulturpolitikken i medlemslandene og tiltak for å fremme kulturelt mangfold. CDCULT har i den forbindelse arbeidet med en melding (White Paper) om interkulturell dialog og konfliktforebygging som vil bli lagt frem for Ministerkomiteen våren 2008. Meldingen vil gi oversikt over medlemslandenes politikk og aktiviteter og vil bli brukt for å definere konkrete tiltak. Religion, tro og livssyn er inkludert i meldingen og dette er aspekter som Norge er spesielt opptatt av. Dokumentet vil trolig bli lansert i tilknytning til EUs «*European Year of Intercultural Dialogue*» i 2008. Som et ledd i oppfølgingen av UNESCO-konvensjonen om vern og fremme av mangfold i kulturuttrykk oppdaterer medlemslandene egen informasjon i Europarådets oversikt over landenes kulturpolitikk (www.culturalpolicies.net). Det norske bidraget er resultat av et samarbeid mellom Kultur- og kirke departementet og Telemarksforskning-Bø.

CDCULT arbeidet i 2007 med en strategi for tverrkulturelt samarbeid blant medlemslandene. Forbindelsene mellom Europarådets medlemsland og aktuelle geografiske naboområder som de sørlige middelhavslandene og Midtøsten samt forholdet til andre internasjonale organisasjoner som EU og UNESCO, ble vektlagt.

9.3 Media

De mediepolitiske spørsmål i Europarådet håndteres av Styringskomiteen for massemedia og nye kommunikasjonstjenester (CDMC) og Den faste komiteen for fjernsyn over landegrensene (T-TT). Norge deltar i begge komiteene, herunder i arbeidet med menneskerettigheter i informasjonssamfunnet og mediemangfold. Styringskomiteen for massemedia sluttførte i 2007 bl.a. arbeidet med tiltak for å fremme allmennverdien av internett, tiltak om medias dekning av valgkampanjer, og erklæringer om undersøkende journalistikk, retningslinjer om beskyttelse av ytrings- og informasjonsfrihet i krisetider og om beskyttelse av medias demokratiske rolle i forhold til mediekonsentrasjon. Disse anbefalingene og erklæringer ble vedtatt av medlemslandene i 2007.

Styringskomiteen har også drøftet i hvilken grad den bør håndtere opphavsrettslige spørsmål. I utgangspunktet ønsker ikke Norge at Europarådet skal utvide sitt engasjement på dette feltet, bl.a. fordi det blir ivaretatt av Verdensorganisasjonen for immaterielle rettigheter (WIPO) og andre organer, bl.a. EU. Styringskomiteen har dessuten startet drøfting av behovet for en mekanisme for overvåkning av ytringsfriheten på mediefeltet.

Ekspertgruppen for menneskerettigheter i informasjonssamfunnet utarbeidet i 2007 en anbefaling for aktørene i informasjonssamfunnet sett i lys av menneskerettighetene, som ble vedtatt av Ministerkomiteen. Gruppen utarbeidet videre en anbefaling om bruk og virkning av tekniske filter sett i lys av EMK. Det arbeides også med opphavsrett og tekniske vernesystemer for opphavsrett ved utvikling av nye kommunikasjons- og informasjonstjenester, der formålet er å sikre fundamen-

tale rettigheter som ytringsfrihet og rett til informasjon og utdanning.

Ekspertgruppen for mediemangfold overvåker mediekonsentrasjonen i Europa og konsekvensene for ytrings- og informasjonsfriheten. Gruppen fremmer også forslag til tiltak for å utvikle mediemangfoldet. I 2007 har gruppen drøftet metoder for overvåking av mediekonsentrasjon og undersøkt i hvilken grad media kan spille en rolle i integrering og inkludering av ulike folkegrupper.

Europarådskonvensjonen av 1989 om fjernsyn over landegrensene er ratifisert av 31 land, her-

under Norge. Den faste komiteen for fjernsynssendinger over landegrensene arbeider med revisjon av fjernsynskonvensjonen. Målet er at revisjonen så langt det lar seg gjøre skal skje parallelt med revisjonen av EUs TV-direktiv. Dette innebærer at konvensjonen trolig blir utvidet til å gjelde mer enn rene fjernsynssendinger. Et flertall ønsker at den nye konvensjonen skal være åpen for ratifikasjon også fra land som ikke er medlemmer av Europarådet.

10 Utdanning og forskning

Samarbeidet om utdanning og forskning skjer i regi av styringskomiteene for utdanning (CD-ED) og for høyere utdanning og forskning (CDESR). Norge har siden 2004 vært representert i styret for begge disse komiteene.

10.1 Høyere utdanning og forskning

De tre sentrale arbeidsområdene for Styringskomiteen for høyere utdanning og forskning (CDESR) er godkjenning av høyere utdanning, Bologna-prosessen og ulike prosjekter.

Dette vedrører særlig Europaråds- og UNESCO-konvensjonen fra 1997, Lisboa-konvensjonen med supplerende tekster.

Formålet med Bologna-prosessen er å gjennomføre ett europeisk område for høyere utdanning innen 2010. Europarådet deltar i den internasjonale oppfølgingsgruppen («*Bologna Follow-up Group*») og bidrar til å utarbeide grunnlagsdokumenter og ved å bistå nye land i Bologna-prosessen gjennom rådgivning og egne ministermøter. Ministermøtet i Bologna-prosessen i London i mai 2007 ga Europarådet i oppdrag å koordinere erfaringsutveksling om utviklingen av nasjonale kvalifikasjonsrammeverk.

CDESR startet i 2007 et nytt prosjekt om universitetenes rolle mellom humanisme og marked. Prosjektet skal vurdere en redefinerings av høyere utdanningsinstitusjoners verdier og funksjoner i det 21. århundret. Komiteen har også arbeidet med interkulturell dialog og andre temaer av betydning for det tverrgående arbeidet i Europarådet.

For å gjøre arbeidet i komiteen mer synlig, har CDESR de siste årene arrangert en årlig konferanse i serien «*Council of Europe Higher Education Forum*» og – siden 2004 – publisert resultatene av arbeidet sitt i bokserien «*Council of Europe Higher Education Series*».

10.2 Utdanning, skole og opplæring

Styringskomiteen for utdanning (CD-ED) har ansvar for samarbeid om skole og opplæring, herunder språkopplæring, historieundervisning, opp-

læring i demokrati, menneskerettigheter og interkulturell dialog. Dette er felt som har høy prioritet i Norge og der Norge deltar aktivt.

Norge og Europarådet er i dialog om opprettelsen av et *Europeisk ressurscenter for opplæring i demokrati, menneskerettigheter og interkulturell dialog* i Norge. Senterets arbeid vil være i tråd med Europarådets arbeid for menneskerettigheter, demokrati og interkulturell forståelse. Hovedformålet for senteret vil være kompetanseheving for lærere og lærerutdannere. Målet er at senteret skal starte sitt arbeid høsten 2008, først i midlertidige lokaler ved Høyskolen i Oslo, deretter ved Villa Grande på Bygdøy i Oslo.

Siden 2004 har Norge støttet Europarådsprosjektet «*Languages in Education*» med målsettingen å utarbeide et europeisk rammeverk for nasjonalspråk/undervisningsspråk. Rammeverket skal bygge på prinsippene for rammeverket for fremmedspråk, som ble lansert i forbindelse med Språkåret 2001. Dette ligger til grunn for mange læreplaner og vurderingsordninger i Europa. Europarådet har som målsetting å ferdigstille den beskrivende delen av det nye rammeverket for språk i 2008. De øvrige delene av rammeverket, inkludert beskrivelse av standarder, vil etter planen bli offentliggjort i 2009–2010. Rammeverket vil publiseres som et elektronisk og interaktivt verktøy, og vil bli revidert løpende.

Norge betaler et årlig grunntilskudd og deltar i virksomheten til det europeiske senteret for moderne språk (ECML) i Graz. Arbeidet organiseres som prosjekter i tematiske fireårsprogrammer. Hovedtemaene i programmet for 2008–2011 er vurdering, flerspråklighet, kontinuitet i opplæringen, og innhold og opplæring i andre fag gjennom fremmedspråk (CLIL). Den viktigste målgruppe er lærerutdannere, forskere og personer som på annen måte er involvert i utviklingsarbeid og nettverk innen opplæring i fremmedspråk. Norske ressurspersoner deltar i utviklingsprosjektene i senterets regi.

Norge deltar i prosjektet «*The Image of the Other in History Teaching*» hvor målsettingen er å foreslå generelle retningslinjer og strategier for utvikling av historieundervisning innenfor rammeverket for interkulturell dialog. Norge er også aktiv

deltaker i og bidragsyter til prosjektet «*Policies and Practices for Teaching Socio-Cultural Diversity*» og har medvirket økonomisk og faglig til boken «*Reli-*

gious Diversity and Intercultural Education in Schools».

11 Kulturminneforvaltning og naturforvaltning

Styringskomiteen for kulturarv arbeider med vern av den fysiske kulturarven i Europa, herunder kulturlandskap, kulturmiljø og kulturminner. Europarådet vedtok rammekonvensjonen om verdien av kulturarv for samfunnet høsten 2005. Konvensjonen er den første som setter kulturarven inn i en sosial sammenheng med de følger dette har for kravet om respekt fra samfunnet generelt. Norge støttet dette arbeidet..

For å kunne følge opp ministerkonferansene til FNs økonomiske kommisjon for Europa (UNECE) når det gjelder temaene biologisk mangfold og naturforvaltning, ble det i 1995 startet et samarbeid mellom Europarådet og FNs miljøprogram (UNEP). Samarbeidet omfatter også frivillige organisasjoner og er et ledd i oppfølgingen av den såkalte paneuropeiske strategien for biologisk mangfold og landskapsvern.

Resolusjonen om biologisk mangfold som ble vedtatt på ministerkonferansen «*Environment for Europe*» i Kiev i 2003 er retningsgivende for arbeidet i styringskomiteen. Resolusjonen setter kon-

krete mål for hvordan tapet av det biologiske mangfoldet skal stanses innen 2010. På ministerkonferansen til UNECE i Beograd i oktober 2007, ble målsettingene fra Kiev fulgt opp gjennom ministererklæringen og en egen erklæring om biologisk mangfold.

Norge bidrar økonomisk til flere store prosjekter for å sikre det biologiske mangfoldet på Balkan og i Sør-Kaukasus. Det gjøres en løpende evaluering av prosjektene bl.a. med tanke på gjenbruk av resultater i andre deler av den paneuropeiske region.

Norge sluttet seg til Den europeiske landskapskonvensjonen i 2001, som det første av medlemslandene i Europarådet. Konvensjonen gjelder først og fremst hverdagslandskapet der folk bor og arbeider, og som har mye å si for velferd og helse, bærekraftige lokalsamfunn og næringsvirksomhet. Land som har ratifisert konvensjonen skal gi hverandre bistand og informasjon, og det er etablert et nordisk nettverk med støtte fra Nordisk Ministerråd.

12 Regionalt og kommunalt samarbeid

Styringskomiteen for lokalt og regionalt demokrati arbeider med lokalt selvstyre, kommunal økonomi og forvaltning og den statlige styringen av kommunesektoren, herunder utvikling av demokratiske institusjoner på lokalt nivå i land i Sentral- og Øst-Europa samt i Sør-Kaukasus. Komiteen har en aktiv dialog med Europarådets kongress for lokale og regionale myndigheter. I 2007 omfattet arbeidet blant annet demokratisk deltakelse, etikk, og utviklingstrekk i struktur og selvstyre på regionalt nivå. Den 15. europeiske ministerkonferanse for lokalt og regionalt selvstyre i Valencia i oktober fokuserte på innbyggerne i lokaldemokratiet og europeisk praksis og utviklingstrekk i regionalt selvstyre. Den norske delegasjonen holdt et hovedinnlegg om etikk på lokalt og regionalt nivå.

Senteret for ekspertise om lokalreformer ble opprettet i 2006 som et prøveprosjekt i tre år. Sen-

teret arbeider med prosjekter som skal styrke kommunesektorens kapasitet i arbeidet med lederskap, offentlig etikk, tjenesteyting og innbyggernes deltakelse i lokale beslutningsprosesser. Land i Sørøst-Europa og Sør-Kaukasus ble prioritert i 2006–7, men på noe lengre sikt skal senteret dekke behovet for rådgivning til alle medlemsland som ønsker det.

Utenriksdepartementet

tilrår:

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 23. mai 2008 om Norges deltakelse i Europarådet i 2007 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1**Innlegg av statssekretær Raymond Johansen på det
117. ministermøtet i Europarådet, Strasbourg 11. mai 2007**

Hr. President,

San Marino har som formannskap lykkes svært godt med å skape fremgang i vår organisasjons gjennomføring av vedtakene fra Warszawa-toppmøtet i 2005.

Jeg vil peke på fire prioriterte områder i oppfølgingen av toppmøtet der Norge mener det er behov for styrket oppmerksomhet.

For det første haster det med å styrke det unike europeiske systemet for beskyttelse av menneskerettighetene, som Gruppen av vise menn har pekt på. Situasjonen er ytterst alvorlig og systemet står i fare for å bryte sammen. På Warszawa-toppmøtet forpliktet vi oss til å gi nødvendig støtte til Den europeiske menneskerettsdomstol og gjennomføre alle de reformtiltak som ble vedtatt i 2004. Vi har fremdeles et godt stykke vei igjen.

Vi er dypt bekymret over at Protokoll 14, tre år etter at den ble vedtatt, ennå ikke er trådt i kraft. Vi appellerer sterkt til Russland om å ratifisere Protokoll 14 før 1. juli.

Videre må vi som garantister for Den europeiske menneskerettskonvensjon sørge for at Domstolen får de nødvendige ressurser for å kunne håndtere det stadig økende antall nye klagehenvendelser og det store etterslep av saker i tide.

Gruppen av vise menn foreslo ytterligere tiltak for å sikre effektiviteten av systemet for beskyttelse av menneskerettene på sikt. Norge ser frem til en løpende, bred og åpen oppfølging av rapporten, både på europeisk og nasjonalt nivå, og med sikte på å finne varige løsninger på Domstolens problemer.

Norge har foreslått å opprette et Menneskerettsfond for å støtte nasjonale anstrengelser for å gjennomføre Menneskerettskonvensjonen. Arbeidet med å opprette dette fondet er kommet godt i gang og vi er glad for at flere land har uttrykt interesse for å bidra til fondet. Vi håper å avslutte dette arbeidet før sommerferien.

For det andre: vi vil gi sterk støtte til et nærmere samarbeid mellom Europarådet og Den europeiske union. Vi tror på et sterkt og godt samarbeid som foreslått i tidligere statsminister Junckers før-

ste rapport. Inngåelse av «*Memorandum of Understanding*» med EU skaper et nytt rammeverk for styrket samarbeid mellom de to organisasjonene. Avtalen vil gi oss mulighet til å arbeide mer effektivt sammen når det gjelder å fremme menneskerettigheter og demokrati i Europa. Felles programmer og en styrket politisk dialog vil sikre felles standarder for menneskerettigheter, demokrati og rettsstat i Europa. Målsettingen er å skape et Europa uten skillelinjer basert på grunnleggende verdier og rettigheter. Vi vil gjøre vårt ytterste for å bidra til denne oppgaven.

For det tredje: Europarådet gjør et viktig arbeid for å fremme interkulturell dialog. Vi må øke kunnskapen og forståelsen for å kunne bekjempe intoleranse og ekstremistiske holdninger. Programmer og politikk som fokuserer på ungdom og utdanning er særlig viktig når det gjelder å bygge et mer inkluderende Europa. Norge har satt frem tilbud om å opprette et europeisk ressurscenter for utdanning for demokrati og interkulturell forståelse i samarbeid med Europarådet og med sikte på utdanning av lærere. Vi ser frem til videre diskusjoner om dette prosjektet.

Mange av de utfordringer og muligheter globaliseringen representerer møter vi på samfunnsnivå. Derfor må vi også se etter løsninger på dette nivået. Regionalt samarbeid, kontakter over grensene og lokalt demokrati er viktig i denne sammenheng.

I Nordområdene har vi brukt mye krefter på dette særlig det siste tiåret. Det er resultatet av et nært samarbeid i Barents-regionen som omfatter regjeringene i Norge, Sverige, Finland og Russland, og regionale myndigheter, lokalsamfunn og det sivile samfunn.

Vi er derfor glad for å kunne invitere dere alle til Europarådets konferanse om grenseoverskridende samarbeid i polarbyen Tromsø 3. juli. Vi håper med dette initiativet å bidra til en fruktbar utveksling av god praksis, og på den måten inspirere til videre samarbeid og forståelse over grensene i hele Europa.

Til slutt, Hr. President, den administrative og budsjettmessige reformprosessen i Europarådet forblir en viktig prioritering for oss. Norge vil fortsatt presse på for tiltak som kan frembringe et mer kostnadseffektivt og moderne Europaråd for fremtiden.

Hr. President, med referanse til tidligere uttalelser fra andre om Krigsminnesmerket, vil jeg uttrykke full tillit til at Estlands regjering har evne til å håndtere situasjonen. Vi har tillit til at dette spørsmålet vil bli løst i Europarådets samarbeids-

ånd. Det er i alles interesse å unngå en videre eskalering av denne situasjonen.

Hr. President, la meg benytte denne anledningen til å ønske Montenegro varmt velkommen som nytt medlem av vår organisasjon.

Jeg vil også ønske det innkommende serbiske formannskap all mulig suksess. Norge har lange og historiske bånd til Serbia. Vi oppmuntrer og støtter programmet for det serbiske formannskap og ser frem til å arbeide nært med Serbia i månedene fremover.

Takk, Hr. President.

Vedlegg 2**Norsk tilslutning til Europarådskonvensjoner i 2007****Undertegning**

25. oktober 2007: Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk (ETS 201)

Ratifikasjon

Norge ratifiserte ingen Europrarådskonvensjoner i 2007.

Traktater som har trådt i kraft for Norge i 2007

1. februar 2007: Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og menneskets verdighet i forbindelse med anvendelsen av biologi og medisin: Konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin (ETS 164)

Vedlegg 3**Tilrådingar og resolusjoner fra Ministerkomiteen i 2007****a) Tilrådingar, generelle**

Rec(2007)17E / 21. november 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om likestillingsstandarder og -mekanismer

Rec(2007)16E / 7. november 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om tiltak for å fremme verdien av internett som del av offentlige tjenester

Rec(2007)15E / 7. november 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om tiltak vedrørende mediedekning av valgkampanjer

Rec(2007)14E / 10. oktober 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om den rettslige statusen for frivillige organisasjoner i Europa

Rec(2007)13E / 10. oktober 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om innarbeidelse av kjønnsperspektiv i utdanning

Rec(2007)12E / 10. oktober 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om lokal og regional kapasitetsbygging

Rec(2007)11E / 26. september 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om fremme av ytrings- og informasjonssfrihet i det nye informasjons- og kommunikasjonssamfunnet

Rec(2007)10E / 12. juli 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om felles utvikling og innvandrere som arbeider for utvikling i sine opprinnelsesland

Rec(2007)9E / 12. juli 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om livsprosjekter for enslige mindreårige innvandrere

Rec(2007)8E / 20. juni 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om rettslige løsninger på gjeldsproblemer

Rec(2007)7E / 20. juni 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om god forvaltningsskikk

Rec(2007)6E / 16. mai 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om offentlig ansvar for høyere utdanning og forskning

Rec(2007)5E / 31. januar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om inngå-

else av avtaler om samarbeid over landegrensene i Sørøst-Europa

Rec(2007)4E / 31. januar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om lokale og regionale offentlige tjenester

Rec(2007)3E / 31. januar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om ansvarsområdet til offentlige medier i informasjonssamfunnet

Rec(2007)2E / 31. januar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om pluralisme og mangfoldighet i mediene

Rec(2007)1E / 18. januar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen til medlemsstatene om samarbeid mot terrorisme mellom Europarådet og dets medlemsstater og den internasjonale politiorganisasjonen (Interpol)

b) Tilrådingar, minoritetsspråk (ChL)

RecChL(2007)7E / 23. november 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Finland

RecChL(2007)6E / 26. september 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Danmark

RecChL(2007)5E / 20. juni 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Slovenia

RecChL(2007)4E / 20. juni 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Ungarn

RecChL(2007)3E / 16. mai 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Norge

RecChL(2007)2E / 14. mars 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Storbritannia

RecChL(2007)1E / 21. februar 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om bruken av Europeisk pakt om regions- og minoritetsspråk i Slovakia

c) Tilrådinger, sosialpakten (ChS)

RecChS (2007)1E / 26. september 2007 Tilråding fra Ministerkomiteen om anvendelse av den reviderte sosialpakten artikkel 7 paragraf 1 og 3 i perioden 2003–2004 relatert til Irland

d) Resolusjoner, generelle

Res(2007)53E / 30. november 2007 Resolusjon om lønn for særskilt oppnevnte tjenestemenn

Res(2007)52E / 30. november 2007 Resolusjon om revisjon av tabeller i vedlegg til personalreglementet

Res(2007)51E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen for sosial- og helsesektoren – budsjett 2008

Res(2007)50E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for delavtalen for sosial- og helsesektoren med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)49E / 30. november 2007 Resolusjon om utvidet delavtale om Europeisk senter for moderne språk (Graz) – budsjett 2008

Res(2007)48E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for den utvidede delavtalen om Europeisk senter for moderne språk (Graz) med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)47E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen om ungdomskortet – budsjett 2008

Res(2007)46E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for delavtalen om ungdomskortet med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)45E / 30. november 2007 Resolusjon om den utvidede avtalen om Europeisk kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) – budsjett 2008

Res(2007)44E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for den utvidede avtalen om Europeisk kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)43E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen om Europeisk støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreative kinematografiske og audiovisuelle verk «Eurimages» – budsjett 2008

Res(2007)42E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen om Samarbeidsgruppen til forebygging av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer – budsjett 2008

Res(2007)41E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for delavtalen om Samarbeidsgruppen til forebygging av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)40E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen om Samarbeidsgruppen for kamp mot narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen) – budsjett 2008

Res(2007)39E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for delavtalen om Samarbeidsgruppen for kamp mot narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen) med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)38E / 30. november 2007 Resolusjon om delavtalen om Europarådets utviklingsbank – budsjett 2008

Res(2007)37E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for delavtalen om Europarådets utviklingsbank med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)36E / 30. november 2007 Resolusjon om Europeisk farmakopé – budsjett 2008

Res(2007)35E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til budsjett for Europeisk farmakopé med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)34E / 30. november 2007 Resolusjon om budsjett for Europeisk ungdomsfond – budsjett 2008

Res(2007)33E / 30. november 2007 Resolusjon om pensjonsfondet – budsjett 2008

Res(2007)32E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til pensjonsfondet med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)31E / 30. november 2007 Resolusjon om pensjonsbudsjettet – budsjett 2008

Res(2007)30E / 30. november 2007 Resolusjon om det ekstraordinære budsjettet for bygningsutgifter – budsjett 2008

Res(2007)29E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til det ekstraordinære budsjettet med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)28E / 30. november 2007 Resolusjon om godkjenning av aktivitetsprogrammet for 2008

Res(2007)27E / 30. november 2007 Resolusjon om det ordinære budsjettet for 2008

Res(2007)26E / 30. november 2007 Resolusjon om justering av fordelingsnøkkelen for bidrag til ordinært budsjett for Europarådet og budsjett for

Europeisk ungdomsfond med virkning fra 1. januar 2008

Res(2007)25E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om Europeisk støttefond for samproduksjon og distribusjon av kreative kinematografiske og audiovisuelle verk «Eurimages» for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)24E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om opprettelse av Europeisk senter for global gjensidig avhengighet og solidaritet for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)23E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for den utvidede delavtalen om «Gruppe av stater mot korrupsjon – GRECO» for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)22E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for den utvidede delavtalen om opprettelse av Europeisk senter for moderne språk (Graz) for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)21E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om ungdomskortet for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)20E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for den utvidede avtalen om Europeisk kommisjon for demokrati gjennom lovgivning (Venezia-kommisjonen) for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)19E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om Samarbeidsgruppen til forebygging av, vern mot og organisering av redningsaksjoner ved større naturkatastrofer og teknologiske katastrofer for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)18E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om Samarbeidsgruppen for kamp mot narkotikamisbruk og ulovlig handel med narkotika (Pompidou-gruppen) for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)17E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen om Europarådets utviklingsbank for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)16E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for Europeisk farmakopé for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)15E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for delavtalen for sosial – og helsesektoren for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)14E / 24. oktober 2007 Resolusjon om årsregnskapet for det ordinære budsjettet for Europarådet for året til og med 31. desember 2006

Res(2007)13E / 10. oktober 2007 Resolusjon om tilføyelse av artikkel 22bis og endring av artikkel 23 i personalreglementet

Res(2007)12E / 10. oktober 2007 Resolusjon om Europarådets kulturveier

Res(2007)11E / 5. juli 2007 Resolusjon om endring av artikkel 3 i vedlegg 1 i resolusjon res(2004)40

Res(2007)10E / 13. juni 2007 Resolusjon om endring av artikkel 9 i vedlegg IV til personalreglementet

Res(2007)9E / 16. mai 2007 Resolusjon om endring av artikkel 7 i vedlegg IV til personalreglementet

Res(2007)8E / 11. mai 2007 Resolusjon om etablering av den utvidede delavtalen om sport (EPAS)

Res(2007)7E / 9. mai 2007 Resolusjon om å invitere Montenegro til å bli medlem av Europarådet

Res(2007)6E / 2. mai 2007 Statuerende resolusjon for Kongressen for lokale og regionale myndigheter og dens vedlagte reviderte pakt

Res(2007)5E / 2. mai 2007 Resolusjon om utnevning av vise-generalsekretær

Res(2007)4E / 28. mars 2007 Resolusjon om endring av artiklene 2 og 3 i vedlegg I til personalreglementet

Res(2007)3E / 31. januar 2007 Resolusjon om endring av personalreglementet ved innføring av pensjonsplan for særskilt utnevnte tjenestepersoner og en foreløpig pensjonsytelse

Res(2007)2E / 31. januar 2007 Resolusjon om lønn for særskilt oppnevnte tjenestepersoner

Res(2007)1E / 31. januar 2007 Resolusjon om endring av tabeller vedlagt personalreglementet

e) Resolusjoner, minoriteter (CMN)

ResCMN(2007)13E / 26. september 2007 Rammekonvensjon til vern om nasjonale minoriteter – valg av en ekspert til listen over eksperter som kan velges inn i den rådgivende komiteen i saker som gjelder Norge

ResCMN(2007)12E / 5. september 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Portugal

ResCMN(2007)11E / 20. juni 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Norge

ResCMN(2007)10E / 20. juni 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Irland

ResCMN(2007)9E / 13. juni 2007 Rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter – valg av en ekspert til listen over eksperter som kan velges inn i den rådgivende komiteen i saker som gjelder Sveits

ResCMN(2007)8E / 23. mai 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Romania

ResCMN(2007)7E / 2. mai 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Russland

ResCMN(2007)6E / 12. april 2007 Rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter – valg av en ekspert til listen over eksperter som kan velges inn i den rådgivende komiteen i Italia

ResCMN(2007)5E / 7. februar 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Armenia

ResCMN(2007)4E / 7. februar 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Tyskland

ResCMN(2007)3E / 31. januar 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i San Marino

ResCMN(2007)2E / 31. januar 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Malta

ResCMN(2007)1E / 31. januar 2007 Resolusjon om gjennomføringen av rammekonvensjonen til vern om nasjonale minoriteter i Finland

f) Resolusjoner, forebygging av tortur (CPT)

ResCPT(2007)4E / 13. desember 2007 Valg av medlemmer til Den europeiske komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) i saker som gjelder Andorra, Finland, Romania og Russland

ResCPT(2007)3E / 26. september 2007 Valg av medlemmer til Den europeiske komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) i saker som gjelder Aserbajdsjan, Belgia, Italia, Litauen, Portugal og Ukraina

ResCPT(2007)2E / 13. juni 2007 Valg av medlemmer til Den europeiske komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) i saker som gjelder Montenegro og Serbia

ResCPT(2007)1E / 14. mars 2007 Valg av ett medlem til Den europeiske komité til forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT) i saker som gjelder Frankrike

g) Resolusjoner, menneskerettigheter (DH)

ResDH(2007)150E / 5. desember 2007 Midlertidig resolusjon om gjennomføring av dommen fra Den

europiske menneskerettsdomstolen i saken *Hulki Günes mot Tyrkia*

ResDH(2007)109E / 17. oktober 2007 Gjennomføring av dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen om saken *Ülke mot Tyrkia*

ResDH(2007)108E / 17. oktober 2007 Midlertidig resolusjon om dommene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i 25 saker mot Portugal om for lang saksbehandlingstid av rettssaker

ResDH(2007)107E / 17. oktober 2007 Midlertidig resolusjon om dommene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i sakene *Velikova* og sju andre saker mot Bulgaria, særlig om mishandling begått av polititjenestemenn, herunder tre dødsfall, og mangel på effektiv etterforskning

ResDH(2007)106E / 12. juli 2007 Midlertidig resolusjon om dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (storkammer) i saken *Ilaschu* med flere mot Moldova og Russland

ResDH(2007)75E / 6. juni 2007 Midlertidig resolusjon om dommene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i 44 saker mot Polen om for lang varetektsfengsling

ResDH(2007)74E / 6. juni 2007 Midlertidig resolusjon om for lang behandlingstid ved greske sivile domstoler og mangel på effektivt nasjonalt rettsmiddel

ResDH(2007)73E / 6. juni 2007 Midlertidig resolusjon om sikkerhetsstyrkene i Nord-Irland (Saken *McKerr* mot Storbritannia og fem lignende saker) – gjennomførte eller planlagte tiltak for å sikre samsvar med avgjørelsene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i sakene mot Storbritannia nevnt i vedlegg III

ResDH(2007)28E / 4. april 2007 Midlertidig resolusjon om dommene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i 143 saker mot Polen om for lang saksbehandlingstid i straffe- og sivilsaker og om rett til effektivt nasjonalt rettsmiddel

ResDH(2007)27E / 4. april 2007 Midlertidig resolusjon om konkursbehandling ved italienske domstoler: fremskritt som er gjort og problem som gjenstår når det gjelder gjennomføring av avgjørelsene fra Den europeiske menneskerettsdomstolen

ResDH(2007)26E / 4. april 2007 Midlertidig resolusjon om dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i saken *Hulki Günes mot Tyrkia*

ResDH(2007)25E / 4. april 2007 Midlertidig resolusjon om dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen av 10. mai 2001 i saken *Kypros mot Tyrkia*

ResDH(2007)4E / 14. februar 2007 Midlertidig resolusjon om dommen fra Den europeiske men-

neskerettsdomstolen i saken Ahmet Okyay med flere mot Tyrkia

ResDH(2007)3E / 14. februar 2007 Midlertidig resolusjon om systematiske brudd på eiendomsretten ved indirekte ekspropriasjon i Italia

ResDH(2007)2E / 14. februar 2007 Midlertidig resolusjon om for lang behandlingstid for rettssaker i Italia

ResDH(2007)1E / 14. februar 2007 Resolusjon om dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen i saken Öcalan mot Tyrkia

h) Resolusjoner, sosialpakten (ChS)

ResChS(2007)5E / 26. september 2007 Resolusjon om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt i tidsrommet 2003–2004

ResChS(2007)4E / 26. september 2007 Resolusjon om gjennomføringen av Den europeiske sosialpakt i tidsrommet 2003–2004 (18. tilsynssyklus – første del)

ResChS(2007)3E / 26. september 2007 Den europeiske sosialpakt – Europeisk komité for sosiale rettigheter (ECSR) – valg av ett medlem

ResChS(2007)2E / 5. september 2007 Kollektiv klage nr. 31/2005 fra Europeisk rettssenter for romafolket mot Bulgaria

ResChS(2007)1E / 31. januar 2007 Den europeiske sosialpakt – Europeisk komité for sosiale rettigheter (ECSR) – valg av ett medlem

i) Resolusjoner, trygd (CSS)

ResCSS(2007)19E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Storbritannia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)18E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Tyrkia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)17E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Sveits (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)16E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Sverige (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)15E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Spania (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)14E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Slovenia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)13E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og proto-

kollen til denne i Portugal (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)12E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Norge (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)11E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Nederland (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)10E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Luxemburg (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)9E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Italia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)8E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Irland (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)7E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Hellas (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)6E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Tyskland (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)5E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Estland (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)4E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Danmark (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)3E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Tsjekkia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)2E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks i Kypros (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

ResCSS(2007)1E / 13. juni 2007 Resolusjon om bruken av europeisk trygdekodeks og protokollen til denne i Belgia (tidsrommet 1. juli 2005 til 30. juni 2006)

j) Resolusjoner, europeisk diplom (Dip)

ResDip(2007)11E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Port-Cros nasjonalpark (Frankrike)

ResDip(2007)10E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Salvage Islands naturreservat (Portugal)

ResDip(2007)9E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til den sveitsiske nasjonalpark (Sveits)

ResDip(2007)8E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Sarek og Padjelanta nasjonalparker (Sverige)

ResDip(2007)7E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Muddus nasjonalpark (Sverige)

ResDip(2007)6E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Luneburg Heath naturreservat (Tyskland)

ResDip(2007)5E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Krimml Waterfalls naturpark (Østerrike)

ResDip(2007)4E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Kuscenneti nasjonalpark (Tyrkia)

ResDip(2007)3E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet

område til Carpathian Biosphere naturreservat (Ukraina)

ResDip(2007)2E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttet område til Maremma naturpark (Italia)

ResDip(2007)1E / 24. oktober 2007 Resolusjon om fornyelse av europeisk diplom for beskyttede område til Abruzzi, Lazio og Molise nasjonalparker (Italia)

k) Resolusjoner, delavtaler (AP)

ResAP(2007)4E / 13. desember 2007 Resolusjon om utdanning og inkludering av barn og unge med autismerelaterte problemer

ResAP(2007)3E / 13. desember 2007 Resolusjon om oppnåelse av full deltakelse gjennom universell design

ResAP(2007)2E / 5. september 2007 Resolusjon om god praksis for distribusjon av medisiner via postordre som sikrer pasienthensyn og kvaliteten på den leverte medisinen

ResAP(2007)1E / 12. april 2007 Resolusjon om klassifisering av medisiner mht. tilgjengelighet

Vedlegg 4**Oversikt og forkortelser for styringsgrupper og ekspertkomiteer der Norge deltar**

ACVT	Advisory Committee for Vocational Training	CDDH	Steering Committee for Human Rights
ACFC	Advisory Committee of the Framework Convention for the Protection of National Minorities	CDDS	Committee for the Development of Sports
ADACS	Activities for the Development and Consolidation of Democratic stability	CDEG	Steering Committee for Equality between Women and Men
CAHAR	Ad Hoc Committee of Experts on Legal Aspects of Territorial Asylum, Refugees and Stateless Persons	CDEJ	European Steering Committee for Youth
CAHB	Experts on Buildings Committee	CDLR	Steering Committee on Local and Regional Democracy
CAHDI	Committee of Legal Advisers on Public International Law	CDMC	Steering Committee on the Media and New Communication Services
CAHP	European Population Committee	CDMG	European Committee on Migration
CAHTEH	Ad Hoc Committee on Action against Trafficking in Human Beings	CDPC	European Committee on Crime Problems
CCJE	Consultative Council for European Judges	CD-P-SP	Public Health Committee – Partial Agreement
CD-CULT	Steering Committee for Culture	CD-P-RR	Committee on Rehabilitation and Integration of People with Disabilities – Partial Agreement
CD-ED	Steering Committee for Education	CDSP	European Health Committee
CD-ESR	Steering Committee for Higher Education and Research	CEMAT	Conference of Ministers responsible for Regional Planning
CD-PAT	Steering Committee for Cultural Heritage	CEMAT CSO	Conference of Ministers responsible for Regional Planning Committee of Senior Officials
CDAP	Twelfth Conference of Directors of Prison Administration	CEPEJ	European Commission for the Efficiency of Justice
CDBI	Steering Committee on Bioethics	CJ-DA	Project Group on Administrative Law
CDBI-CDSP	Working Group on Xenotransplantation	CJ-EJ	Committee of Experts on Efficiency of Justice
XENO	European Committee on Legal Co-operation	CJ-FA	Committee of Experts on Family Law
CDCJ	European Committee for Social Cohesion	CJ-IT	Committee of Experts on Information Technology and Law
CDCS		CJ-PD	Project Group on Data Protection

CJ-S-DEBT	Group of Specialists on Seeking Legal Solutions to Debt problems	DH-S-TER	Group of Specialists on Human Rights and the Fight against Terrorism
CJ-S-ONG	Legal Status of Non-Governmental Organisation	ECML	European Centre for Modern Languages
CLRAE	Congress of Local and Regional Authorities of Europe	ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
CODEXTER	Committee of Experts against Terrorism	ECSR	European Committee of Social Rights
CONFMIN-IPH-HF	Committee of Senior Officials entrusted with preparations for the Second European Conference of Ministers Responsible for Integration Policies for People with Disabilities	ETS 123	Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes
CPT	The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	ETS 65	Working Party for the Preparation of the Third Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Animals during International Transport
CS-EF	Committee of Experts on Children and Family		Audio-visual Eureka, Audio-visual Observatories Governing Board
CS-LO	Group of Specialists on Housing Policies for Social Cohesion	EURIMAGES	
CS-HO	Committee of Experts on Housing Policies for Social Cohesion	GT 65	Working Party for the Preparation of the Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Animals during International Transport
CS-PS	Group of Specialists on Access to Social Protection		Working Party for the Preparation of the Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Animals during International Transport
CS-SS	Committee of Experts in the field of Social Security	GT 123	
CS-US	Committee of Experts in Social Services and Integrated Social Services Delivery		Working Party for the Preparation of the Multilateral Consultation of Parties to the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals used for Experimental and other Scientific Purposes
DC-AU	Drafting Committee on a Legal Instrument on Regional Self-Government		Governmental Committee of the European Social Charter
DH-DEV	Committee of Experts for the Development of Human Rights	GC-ESC	
DH-MIN	Committee of Experts on Issues relating to the Protection of National Minorities	GMC	Multidisciplinary Group on Corruption
DH-PR	Committee of Experts for the Improvement of Procedures for the Protection of Human Rights	GMCP	Working Group on Criminal Law
DH-S-AC	Group of Specialists on Access to Official Information	GRECO	Groups of States against Corruption
DI-S-RIT	Group of Specialists on Reservations Treaties of the Committee of Legal Advisers on Public International Law	Lisbon Network	European Network for the Exchange of Information between Persons and Entities
		LR-E-FL	Committee of Experts on Local Finance
		LR-E-FS	Committee of Experts on the Framework and Structure of Local and Regional Government

LR-E-PC	Committee of Experts on the Participation of Citizens in Local Public Life	PC-PP	Committee of Experts on Staff concerned with the Implementation of Sanctions
LR-E-SP	Committee of Experts on Neighbourhood Services	PC-PW	Committee of Experts on Witness Protection
LR-R-CT	Committee of Experts on Transfrontier Co-operation	PC-RM	Committee of Experts on Money Laundering
MC-S-IS	Group of Specialists on Human Rights in the Information Society	PC-S-SE	Committee of Experts on the Protection of Children against Sexual Exploitation
MC-S-MD	Group of Specialists on Media Diversity	PC-WI	Committee of Experts on Intimidation for Witnesses and the Rights of the Defence
MG-EN	Committee of Experts on the Children of Migrants	PO-S-MIG	Group of Specialists on the Demographic Characteristics of Immigrant Population
MG-R-EM	Select Committee of Experts on Access of Migrants to Employment	Pompidou Group	Co-operation Group to combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs
MG-S-ROM	Group of Specialists on Roma, Gypsies and Travellers	P-R-AUT	Committee of Experts of the Education and Integration of Children with Autism
MMF-27-HF	Committee of Liaison Officers responsible for the preparation of the XXVII Session of the Conference of European Ministers responsible for Family Affairs	P-RR-UD	Committee of Experts on Universal Design
MM-S-DP	Group of specialists on the Democratic and Social Implications of Digital Broadcasting	P-RR-VIA	Working Group on violence and ill-treatment as well as abuse of people with disabilities (under CD-P-RR)
MM-S-PJ	Group of Specialists on the Protection of Journalists	P-RR-NTH	Working Group on impact of new technologies on the quality of life of persons with disabilities (under CD-P-RR)
MM-S-PR	Group of Specialists on the Protection of Right Holders in the Media Field	PS-S-PH	Committee of Experts on Pharmaceutical Questions
MSS-7-HS	Committee of Senior Officials responsible for preparing the seventh Conference of European Ministers responsible for Social Security	PS-S-INNO	Group of Specialists on Innovative Social Policies in the City
OEA	European Audio-visual Observatory Continuation of Activities	SP-CTO	Committee of Experts on Organisational Aspects of Cooperation in Organ Transplantation (sorterer under CDSP)
P-BUD	Budget Committee	SP-HM	Committee of Experts on Blood Transfusion and Immunohaematology (sorterer under CDSP)
PC-PM	Council for Police Matters	SP-MPM	Committee of Experts on developing a methodology for drawing up guidelines on the best medical practices (sorterer under CDSP)
PC-S-CO	Committee of Experts on Criminal Law and Criminological Aspects of organised Crime		
PC-CRC	Twenty-Second Criminological Research Conference		
PC-JU	Committee of Experts on new ways of dealing with Juvenile Delinquency	SP-GS	Select Committee of Experts on Quality Assurance in Blood Transfusion Services (sorterer under CDSP)
PC-OC	Committee of Experts on the Operation of the European Convention in the Penal Field		

SP-SPM	The Adaptation of Health Care Services on the Needs of People in Marginal Situations	T-PVS	Standing Committee on the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
SP-S-QA	Group of Specialists on Quality Assurance for Organs, Tissues and Cells		- Group of Experts on the Conservation of Plants
SP-WL	Committee of Experts on Criteria for the Management of Waiting Lists and Waiting times in Health Care		- Group of Experts on the Conservation of Invertebrates
T-AP	Standing Committee of the European Convention for the Protection of Animals kept for Farming Purposes		- Group of Experts on Large Carnivores
T-CC	Convention Committee on the Custody Convention	T-RV	Standing Committee of the European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches
T-DO	Monitoring Group of the Anti-doping Convention	T-SG	Governmental Committee of the European Social Charter
T-MG	Consultative Committee on the European Convention on the Legal Status of Migrant Workers	T-TT	Standing Committee on Trans-frontier Television
T-PD	(ETS 108) Consultative Committee of the Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data	T-TA	Committee on the European Agreement on the Transmission of Applications for Legal Aid

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Abonnement, løssalg og pris fåes ved henvendelse til:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern
0314 OSLO
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Telefaks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Gruppen AS – 05/2008

241 379
Trykksak